

สารคดีคณะนิติศาสตร์

ยินดีต้อนรับนักศึกษาใหม่ของคณะนิติศาสตร์ทุกท่านเข้าสู่รั้วมหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาอันทรงเกียรติที่เน้น “ความรู้คู่คุณธรรม” แห่งนี้

ขอให้นักศึกษาทุกท่านจงภูมิใจ และมั่นใจในเกียรติภูมิของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ซึ่งมีปณิธานในการบ่มเพาะ ชัดเภา ฝึกทักษะ และหล่อหลอมให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์พร้อมด้วยสรรพวิทยาการด้านนิติศาสตร์ ควบคู่กับคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงาม เพื่อออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติอย่างสมภาคภูมิ ครุมีความเชื่อมั่นว่า เมื่อนักศึกษาตัดสินใจก้าวเข้ามาเป็น “ลูกพ่อขุนฯ” และมีสายเลือดสีน้ำเงิน-ทอง แห่งนี้แล้วนั้น ศิษย์ทุกคนจะ “ตั้งใจศึกษา” ด้วยความมุ่งมั่น หมั่นเพียร ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอยู่เป็นนิจ ดังภาษิตรามคำแหงที่ว่า “อตุตา ทิ อตุตโน นาโถ” เพื่อก้าวไปสู่ความสำเร็จในการเป็นบัณฑิตที่มีความสมบูรณ์พร้อมเพื่อรับใช้สังคม “สนองคุณชาติ” ต่อไป

ขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และพระบารมีแห่งองค์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช อันเป็นศูนย์รวมใจของชาวรามคำแหง จงประสิทธิ์ประสาท ปกปักษ์รักษา และอำนวยพรให้นักศึกษาทุกคนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนจนได้รับปริญญานิติศาสตรบัณฑิต เพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณให้แก่มหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อไป

รองศาสตราจารย์เรีงรณ ล้อมลาย

รองอธิการบดีฝ่ายธุรการ กรรมการสภามหาวิทยาลัย

รักษาราชการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์

สารบัญ

	หน้า
ประวัติคณะนิติศาสตร์	3
หลักสูตรคณะนิติศาสตร์	5
แผนกำหนดการศึกษา	16
แบบตรวจสอบผลการเรียน	20
หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา	21
ช่องทางการติดต่อคณะนิติศาสตร์	23
หลักการตอบข้อสอบอัตนัย	24
ข้อปฏิบัติในการสอบไล่	38
จบนิติศาสตร์ทำอะไรได้บ้าง	41
แนวทางการศึกษาต่อ	43
ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยการศึกษา	46
ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2560	
แผนที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง	61

ประวัติคณะนิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เกิดขึ้นพร้อมกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2514 โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหงตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 88 ตอน 24 ลงวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2514 เปิดสอนหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต ใช้ระยะเวลาศึกษาตลอดหลักสูตรทั้งสิ้น 4 ปี โดยมีภารกิจหลัก คือ ผลิตบัณฑิตเพื่อไปประกอบอาชีพด้านกฎหมายและวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการปฏิบัติงานด้านวิชาการและวิจัย ในระยะแรกของการก่อตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง รัฐบาลอนุญาตให้ใช้อาคารสถานที่จัดนิทรรศการของงานแสดงสินค้านานาชาติ ตำบลหัวหมาก เป็นสถานที่ตั้งของมหาวิทยาลัยชั่วคราว คณะนิติศาสตร์มีที่ทำการอยู่ ณ อาคารกลางน้ำ (ปัจจุบันเป็นสถานที่ทำการสภาคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง) ในปี พ.ศ. 2516 รัฐบาลได้อนุมัติที่ดินบริเวณที่ตั้งชั่วคราวให้เป็นที่ตั้งถาวรของมหาวิทยาลัยฯ ในขณะนั้นคณะนิติศาสตร์ซึ่งเป็นคณะที่มีนักศึกษามากเป็นอันดับหนึ่ง จึงได้ขออนุมัติสร้างที่ทำการถาวร และได้รับการอนุมัติให้สร้างอาคาร 5 ชั้น ใช้ชื่อว่า อาคาร LOB (Law Office Building) ตั้งอยู่ด้านซ้ายมือของพระรูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช มีพื้นที่รวม 12,500 ตารางเมตร

ในปี พ.ศ. 2538 คณะนิติศาสตร์ได้รับอนุมัติให้สร้างอาคารเรียนและที่ทำการสำนักงานบัณฑิตศึกษา เพื่อรองรับการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตและระดับปริญญาโท ซึ่งเปิดสอนในปี พ.ศ. 2535 โดยใช้พื้นที่ด้านหลังอาคาร LOB (อาคาร NB 6 เดิม) เป็นสถานที่ก่อสร้างอาคาร 5 ชั้น มีพื้นที่รวม 9,480 ตารางเมตร เสร็จและเปิดทำการในปี พ.ศ. 2542 เป็นอาคารหลังที่ 2 ของ คณะนิติศาสตร์ เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของสังคมและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ที่กำหนดให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และต่อมาคณะนิติศาสตร์ได้เปิดโครงการหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตภาคพิเศษ (ปริญญาตรี) ขึ้นในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นการบรรยายในชั้นเรียนนอกเวลาราชการ

รายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะนิติศาสตร์

1. ศาสตราจารย์ สว่าง สนิะสมิต	2514 - 2518
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สิงห์พันธุ์	2518 - 2519
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วารี นาสกุล	2520 - 2522
4. รองศาสตราจารย์ สัญชัย สัจจวานิช	2523 - 2526
5. รองศาสตราจารย์ ชูศักดิ์ ศิรินิล	2527 - 2530
6. รองศาสตราจารย์ พูนศักดิ์ วรรณพงษ์	2530 - 2534
7. รองศาสตราจารย์ พรชัย สุนทรพันธุ์	2534 - 2537
8. รองศาสตราจารย์ จรัส เล็งวิทยา	2538 - 2542
9. รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ตัณศิริ	2543 - 2547

10. รองศาสตราจารย์ สุขสมัย สุขธิบัติ 2547 - 2549
(รักษาราชการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์)
11. รองศาสตราจารย์ทองสุข กรัณยพัฒน์พงศ์ 2549 - 2557
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิญญูญา แสงสุข 2557 - 2561
13. รองศาสตราจารย์ประโมทย์ จารุณิล 1 พ.ย. 2561 - 30 เม.ย. 2562
(ปฏิบัติราชการแทน รักษาการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์)
14. อาจารย์ ดร.มนตรี กวินัญญานนท์ 1 พ.ค. 2562 - 9 ต.ค. 2562
(รักษาราชการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์)
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชาล ทองประยูร 10 ต.ค. 2562 - 18 ธ.ค. 2562
(รักษาราชการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์)
16. รองศาสตราจารย์สุวรณ์ เดชวรชัย 20 ธ.ค. 2562 - 14 ม.ค. 2563
(รักษาราชการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์)
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาธิต สุนทรพันธุ์ 15 ม.ค. 2563 - 14 ก.ค. 2563
(รักษาราชการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์)
18. รองศาสตราจารย์เรีงรณ ล้อมลาย 15 ก.ค. 2563 - ปัจจุบัน
(รักษาราชการแทน คณบดีคณะนิติศาสตร์)

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)

ชื่อปริญญา (ภาษาไทย)

นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)

ชื่อปริญญา (ภาษาอังกฤษ)

Bachelor of Laws (LL.B.)

โครงสร้างหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง ปีการศึกษา 2563)

จำนวนหน่วยกิต	140 หน่วยกิต
โครงสร้างหลักสูตร	
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30 หน่วยกิต
กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาภาษาไทย	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	6 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ	104 หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาบังคับ	92 หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชาเลือก	12 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต
หลักสูตรอนุปริญญานิติศาสตร์	
หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30 หน่วยกิต
หมวดวิชาเฉพาะ	73 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาบังคับ (ให้เรียนวิชากฎหมายบังคับที่ส่ววิชาที่ขึ้นต้นด้วย 1 - 3)	70 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาเลือก (เลือกเรียนจากกลุ่มวิชาเลือกกฎหมาย)	3 หน่วยกิต
หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต
รวม	109 หน่วยกิต

หมวดวิชาเฉพาะ 104 หน่วยกิต ดังนี้

กลุ่มวิชาบังคับ 92 หน่วยกิต

นักศึกษาคณะนิติศาสตร์ทุกคนจะต้องเรียนวิชากฎหมายในหมวดวิชาเฉพาะ
ทุกกระบวนวิชา จำนวน 40 กระบวนวิชา ดังนี้

			หน่วยกิต
	LAW1101 (LAW1001)	หลักกฎหมายมหาชน	2
	LAW1102 (LAW1002)	หลักกฎหมายเอกชน	2
	LAW1103 (LAW1003)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา	3
	LAW1106 (LAW4062)	ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก	3
	LAW2101 (LAW2001)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์	3
	LAW2102 (LAW2002)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้	3
	LAW2103 (LAW2003)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลาภมิควรได้	2
	LAW2104 (LAW2004)	กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง	3
	LAW2105 (LAW2005)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่า ด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้	2
	LAW2106 (LAW2006)	กฎหมายอาญา 1	3
	LAW2107 (LAW2007)	กฎหมายอาญา 2	2
	LAW2108 (LAW2008)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเช่าทรัพย์ เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน	2

LAW2109 (LAW2009)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ฝากทรัพย์ เก็บของใน คลังสินค้า ประนีประนอมยอมความ การพนันขึ้นต่อ	2
LAW2110 (LAW2010)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำนำ	2
LAW2111 (LAW2011)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า	2
LAW2112 (LAW2012)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย	2
LAW2113 (LAW2013)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวเงิน บัญชีเดินสะพัด	2
LAW3101 (LAW3001)	กฎหมายอาญา 3	2
LAW3102 (LAW3002)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท และบริษัทมหาชน จำกัด	2
LAW3103 (LAW3003)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว	3
LAW3104 (LAW3004)	พระธรรมนูญศาลยุติธรรม	2
LAW3105 (LAW3005)	กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1	3
LAW3106 (LAW3006)	กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1	3
LAW3107 (LAW3007)	กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 2	2
LAW3108 (LAW3008)	กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2	2
LAW3109 (LAW3009)	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก	2
LAW3110 (LAW3010)	กฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ	2

	LAW3111 (LAW3011)	กฎหมายลักษณะพยาน	2
	LAW3112 (LAW3012)	กฎหมายปกครอง	3
	LAW3117 (LAW3066)	หลักวิธีพิจารณาความทางกฎหมายมหาชน	2
	LAW4101 (LAW4001)	กฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้	2
	LAW4102 (LAW4002)	การว่าความและการจัดทำเอกสารทางกฎหมาย	2
	LAW4103 (LAW4003)	กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง	3
	LAW4104 (LAW4004)	กฎหมายแรงงานและการประกันสังคม	2
	LAW4105 (LAW4005)	หลักวิชาชีพและจรรยาบรรณของนักกฎหมาย	2
	LAW4106 (LAW4006)	กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา	3
	LAW4107 (LAW4007)	นิติปรัชญา	2
	LAW4108 (LAW4008)	กฎหมายที่ดิน	2
	LAW4109 (LAW4009)	กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา 1	2
	LAW4110 (LAW4010)	กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ	2

วิชาเลือกกฎหมาย

กลุ่มวิชาเลือก 12 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต มีดังนี้

กลุ่มกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

**	LAW3131 (LAW3031)	กฎหมายอาญาเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)
**	LAW3132 (LAW3032)	ปัญหาในกฎหมายอาญา	3 (3-0-6)
**	LAW3133 (LAW3033)	อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา	3 (3-0-6)
**	LAW3134 (LAW3034)	นิติเวชศาสตร์	3 (3-0-6)
**	LAW3135 (LAW3035)	การสืบสวนและสอบสวน	3 (3-0-6)
**	LAW3136 (LAW3036)	ปัญหาในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	3 (3-0-6)
**	LAW3138 (LAW3038)	กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว	3 (3-0-6)
**	LAW3155 (LAW3055)	อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ	3 (3-0-6)
*	LAW3168	กฎหมายยาเสพติด	3 (3-0-6)
*	LAW3169	อาชญากรรมไซเบอร์	3 (3-0-6)
**	LAW4173 (LAW4073)	กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)

กลุ่มกฎหมายเอกชนและกฎหมายธุรกิจ

**	LAW3137 (LAW3037)	ปัญหาในกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	3 (3-0-6)
**	LAW3156 (LAW3056)	อนุญาโตตุลาการ	3 (3-0-6)
**	LAW3161 (LAW3061)	กฎหมายแพ่งเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)

**	LAW3162 (LAW3062)	กฎหมายธุรกิจเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)
**	LAW3163 (LAW3063)	สัญญาสำคัญทางธุรกิจ	3 (3-0-6)
**	LAW3164 (LAW3064)	ปัญหาในกฎหมายแพ่ง	3 (3-0-6)
**	LAW3165 (LAW3065)	การให้คำปรึกษาปัญหากฎหมายทางธุรกิจ	3 (3-0-6)
*	LAW3167	กฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจประกันภัย	3 (3-0-6)
**	LAW4137 (LAW4037)	กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา 2	3 (3-0-6)
**	LAW4138 (LAW4038)	กฎหมายศุลกากร	3 (3-0-6)
**	LAW4143 (LAW4043)	กฎหมายเกี่ยวกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์	3 (3-0-6)
**	LAW4154 (LAW4054)	หลักการบัญชีสำหรับนักกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4159 (LAW4059)	การเจรจาต่อรอง	3 (3-0-6)
**	LAW4169 (LAW4069)	ปัญหาในกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและ การค้าระหว่างประเทศ	3 (3-0-6)
**	LAW4170 (LAW4070)	กฎหมายการค้าระหว่างประเทศในเขตเศรษฐกิจดิจิทัล	3 (3-0-6)
**	LAW4171 (LAW4071)	กฎหมายบริษัทเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)
**	LAW4176 (LAW4076)	กฎหมายเกี่ยวกับภาษีสรรพสามิต	3 (3-0-6)
**	LAW4177 (LAW4077)	กฎหมายเกี่ยวกับภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะและอากรแสตมป์	3 (3-0-6)
**	LAW4180 (LAW4080)	การวางโครงสร้างภาษีอากรเบื้องต้นสำหรับธุรกิจ	3 (3-0-6)

**	LAW4183 (LAW4083)	กฎหมายภาษีระหว่างประเทศเบื้องต้น	3 (3-0-6)
**	LAW4184 (LAW4084)	กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงิน	3 (3-0-6)
**	LAW4185 (LAW4085)	กฎหมายเกี่ยวกับการลงทุน	3 (3-0-6)
**	LAW4186 (LAW4086)	กฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์	3 (3-0-6)
**	LAW4187 (LAW4087)	ปัญหาในกฎหมายพาณิชย์	3 (3-0-6)
*	LAW4190	กฎหมายซื้อขายระหว่างประเทศ	3 (3-0-6)
*	LAW4191	กฎหมายเกี่ยวกับการก่อสร้าง	3 (3-0-6)
*	LAW4192	กฎหมายการแข่งขันทางการค้า	3 (3-0-6)
*	LAW4193	กฎหมายดิจิทัล	3 (3-0-6)
*	LAW4194	กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสำหรับภาคธุรกิจ	3 (3-0-6)
*	LAW4195	ปัญหาในกฎหมายล้มละลาย	3 (3-0-6)

กลุ่มวิชากฎหมายระหว่างประเทศ

**	LAW4131 (LAW4031)	กฎหมายว่าด้วยองค์การระหว่างประเทศ	3 (3-0-6)
**	LAW4132 (LAW4032)	กฎหมายอาเซียน	3 (3-0-6)
**	LAW4133 (LAW4033)	ปัญหากฎหมายระหว่างประเทศ	3 (3-0-6)
**	LAW4134 (LAW4034)	กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยทะเล	3 (3-0-6)
**	LAW4135 (LAW4035)	กฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	3 (3-0-6)
**	LAW4136 (LAW4036)	กฎหมายพาณิชย์นาวี	3 (3-0-6)
**	LAW4149 (LAW4049)	กฎหมายอากาศ	3 (3-0-6)

**	LAW4160 (LAW4060)	กฎหมายประชาคมอาเซียน	3 (3-0-6)
**	LAW4161 (LAW4061)	กฎหมายสหภาพยุโรป	3 (3-0-6)
**	LAW4163 (LAW4063)	สิทธิมนุษยชน	3 (3-0-6)
*	LAW4188	กฎหมายการทูตและความสัมพันธ์ทางกงสุล	3 (3-0-6)
*	LAW4189	กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	3 (3-0-6)

กลุ่มวิชากฎหมายมหาชน

**	LAW3139 (LAW3039)	กฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)
**	LAW3140 (LAW3040)	กฎหมายปกครองเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)
**	LAW3141 (LAW3041)	ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง	3 (3-0-6)
**	LAW3142 (LAW3042)	กฎหมายวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองและ ความรับผิดชอบ ละเมิดของเจ้าหน้าที่	3 (3-0-6)
**	LAW3143 (LAW3043)	กฎหมายเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน	3 (3-0-6)
**	LAW3144 (LAW3044)	การบริหารงานบุคคลภาครัฐ	3 (3-0-6)
**	LAW3145 (LAW3045)	สัญญาของฝ่ายปกครอง	3 (3-0-6)
**	LAW3146 (LAW3046)	กฎหมายข้อมูลข่าวสารของทางราชการ	3 (3-0-6)
**	LAW3147 (LAW3047)	กฎหมายรัฐวิสาหกิจ	3 (3-0-6)
**	LAW3149 (LAW3049)	กฎหมายเกี่ยวกับบริการสาธารณะ	3 (3-0-6)
**	LAW3150 (LAW3050)	กฎหมายศาลรัฐธรรมนูญ	3 (3-0-6)

**	LAW3151 (LAW3051)	กฎหมายรัฐสภา	3 (3-0-6)
**	LAW3152 (LAW3052)	กฎหมายว่าด้วยระบบพรรคการเมือง	3 (3-0-6)
**	LAW3153 (LAW3053)	กฎหมายเลือกตั้ง	3 (3-0-6)
**	LAW3154 (LAW3054)	กฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการคลังของรัฐ	3 (3-0-6)
**	LAW4144 (LAW4044)	กฎหมายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน	3 (3-0-6)
**	LAW4145 (LAW4045)	กฎหมายว่าด้วยการเกษตร	3 (3-0-6)
**	LAW4150 (LAW4050)	กฎหมายสิ่งแวดล้อม	3 (3-0-6)
**	LAW4151 (LAW4051)	การร่างกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4178 (LAW4078)	กฎหมายภาษีท้องถิ่น	3 (3-0-6)
**	LAW4179 (LAW4079)	กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีภาษีอากร	3 (3-0-6)
**	LAW4181 (LAW4081)	ระบบภาษีเปรียบเทียบ	3 (3-0-6)

กลุ่มวิชาเฉพาะและวิชาทั่วไปสำหรับนักกฎหมาย

**	LAW3148 (LAW3048)	สังคมวิทยาทางกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW3157 (LAW3057)	กฎหมายโรมัน	3 (3-0-6)
**	LAW3158 (LAW3058)	กฎหมายแองโกล-อเมริกัน	3 (3-0-6)
**	LAW3159 (LAW3059)	สถาบันกฎหมายอเมริกัน	3 (3-0-6)

**	LAW3160 (LAW3060)	กฎหมายอิสลาม	3 (3-0-6)
*	LAW3170	ศาลจำลอง 1	3 (3-0-6)
*	LAW3171	ศาลจำลอง 2	3 (3-0-6)
**	LAW4146 (LAW4046)	กฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งและจราจร	3 (3-0-6)
**	LAW4147 (LAW4047)	กฎหมายเกี่ยวกับอุตสาหกรรม	3 (3-0-6)
*	LAW4075	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายกีฬา	3 (3-0-6)
**	LAW4148 (LAW4048)	กฎหมายทหาร	3 (3-0-6)
**	LAW4152 (LAW4052)	การใช้และการตีความกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4153 (LAW4053)	กฎหมายเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	3 (3-0-6)
**	LAW4155 (LAW4055)	ภาษากฎหมายไทย	3 (3-0-6)
**	LAW4156 (LAW4056)	ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4157 (LAW4057)	ภาษาฝรั่งเศสสำหรับนักกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4158 (LAW4058)	ภาษาเยอรมันสำหรับนักกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4164 (LAW4064)	เศรษฐศาสตร์การเมืองสำหรับนักกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4165 (LAW4065)	สังคมการเมืองสำหรับนักกฎหมาย	3 (3-0-6)
**	LAW4166 (LAW4066)	กฎหมายเศรษฐกิจ	3 (3-0-6)
**	LAW4167 (LAW4067)	กฎหมายป้องกันการผูกขาดทางเศรษฐกิจและการ คุ้มครองผู้บริโภค	3 (3-0-6)

**	LAW4168 (LAW4068)	กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากสินค้า	3 (3-0-6)
**	LAW4172 (LAW4072)	กฎหมายการแพทย์	3 (3-0-6)
**	LAW4174 (LAW4074)	นิติเศรษฐศาสตร์	3 (3-0-6)
**	LAW4175 (LAW4075)	กฎหมายกีฬา	3 (3-0-6)
**	LAW4182 (LAW4082)	กฎหมายภาษีการรับมรดกและภาษีการให้	3 (3-0-6)
*	LAW4196	ปัญหาในกฎหมายแรงงาน	3 (3-0-6)

แผนกำหนดการศึกษา

หลักสูตรปรับปรุงปีการศึกษา 2560

ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1			หน่วยกิต
THA 1001	ลักษณะและการใช้ภาษาไทย		3
	กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	เลือก 1 วิชา	3
	กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	เลือก 1 วิชา	3
	กลุ่มสังคมศาสตร์	เลือก 1 วิชา	3
	กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	เลือก 1 วิชา	3
LAW 1101	หลักกฎหมายมหาชน		2
LAW 1102	หลักกฎหมายเอกชน		2
รวม			19

ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2			หน่วยกิต
THA 1003	การเตรียมเพื่อพูดและเขียน		3
RAM 1000	ความรู้คู่คุณธรรม		3
	กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	เลือก 1 วิชา	3
	กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	เลือก 1 วิชา	3
	กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	เลือก 1 วิชา	3
LAW 1103	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา		3
LAW 1106	ประวัติศาสตร์กฎหมายไทยและระบบกฎหมายหลัก		3
รวม			21

ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1	หน่วยกิต
LAW 2101 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน	3
LAW 2102 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้	3
LAW 2103 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด	
จัดการงานนอกสั่ง ลากมีควรได้	2
LAW 2104 กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง	3
LAW 2105 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้	2
LAW 2106 กฎหมายอาญา 1	3
..... วิชาเลือกเสรี	3
รวม	19

ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2	หน่วยกิต
LAW 2107 กฎหมายอาญา 2	2
LAW 2108 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ	
จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน	2
LAW 2109 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ฝากทรัพย์สิน	
เก็บของในคลังสินค้า ประนีประนอมยอมความ การพนันขึ้นต่อ	2
LAW 2110 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำนำ	2
LAW 2111 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า	2
LAW 2112 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย	2
LAW 2113 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน บัญชีเดินสะพัด	2
..... วิชาเลือกเสรี	3
รวม	17

ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1	หน่วยกิต
LAW 3101 กฎหมายอาญา 3	2
LAW 3102 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท และบริษัทมหาชนจำกัด	2
LAW 3103 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว	3
LAW 3104 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม	2
LAW 3105 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1	3
LAW 3106 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1	3
LAW 3112 กฎหมายปกครอง	3
รวม	18

ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2	หน่วยกิต
LAW 3107 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 2	2
LAW 3108 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	2
LAW 3109 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก	2
LAW 3110 กฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ	2
LAW 3111 กฎหมายลักษณะพยาน	2
LAW 3117 หลักวิธีพิจารณาความทางกฎหมายมหาชน	2
..... วิชาเลือกกฎหมาย	3
รวม	15

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1	หน่วยกิต
LAW 4101 กฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้	2
LAW 4102 การว่าความและการจัดทำเอกสารกฎหมาย	2
LAW 4103 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง	3
LAW 404 กฎหมายแรงงานและประกันสังคม	2
LAW 4105 หลักวิชาชีพและจรรยาบรรณนักกฎหมาย	2
..... วิชาเลือกกฎหมาย	3
..... วิชาเลือกกฎหมาย	3
รวม	17

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2	หน่วยกิต
LAW 4106 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา	3
LAW 4107 นิติปรัชญา	2
LAW 4108 กฎหมายที่ดิน	2
LAW 409 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา 1	2
LAW 4110 กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ	2
..... วิชาเลือกกฎหมาย	3
รวม	14
รวม 4 ปี	140

**แบบตรวจสอบผลการเรียน หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต			2. หมวดวิชาเฉพาะ 104 หน่วยกิต (มี 2 กลุ่มวิชา)					
กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด	2.1 กลุ่มวิชากฎหมายบังคับ 92 หน่วยกิต					
			กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด	กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด
1. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์			LAW1101	2		LAW3104	2	
1) บังคับเรียน RAM1000			LAW1102	2		LAW3105	3	
2)			LAW1103	3		LAW3106	3	
2. กลุ่มวิชามนุษศาสตร์			LAW1106	3		LAW3107	2	
1)			LAW2101	3		LAW3108	2	
2)			LAW2102	3		LAW3109	2	
3. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์			LAW2103	2		LAW3110	2	
1)			LAW2104	3		LAW3111	2	
2)			LAW2105	2		LAW3112	3	
4. กลุ่มวิชาภาษาไทย			LAW2106	3		LAW3117	2	
1) THA1001			LAW2107	2		LAW4101	2	
2) THA1003			LAW2108	2		LAW4102	2	
5. กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ			LAW2109	2		LAW4103	3	
1)			LAW2110	2		LAW4104	2	
2)			LAW2111	2		LAW4105	2	
			LAW2112	2		LAW4106	3	
			LAW2113	2		LAW4107	2	
			LAW3101	2		LAW4108	2	
			LAW3102	2		LAW4109	2	
3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต			LAW3103	3		LAW4110	2	
กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด	2.2 กลุ่มวิชาเลือกกฎหมาย 12 หน่วยกิต					
			กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด			
	3							
	3							

หลักเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลการศึกษา

(นักศึกษาโปรดดูรายละเอียดเพิ่มเติมในข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหงว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่ภาคผนวกท้ายเล่ม)

ค่าคะแนนเฉลี่ยในระบบ A B C D

เกรด	ค่าคะแนนต่อหน่วยกิต	ความหมาย
A	๔.๐๐	ดีเยี่ยม
B ⁺	๓.๕๐	ดีมาก
B	๓.๐๐	ดี
C ⁺	๒.๕๐	ปานกลาง
C	๒.๐๐	พอใช้
D ⁺	๑.๕๐	อ่อน
D	๑.๐๐	อ่อนมาก
F	๐.๐๐	สอบตก/ขาดสอบ

- นักศึกษาที่มีสิทธิ์สอบซ่อม คือ นักศึกษาที่สอบได้เกรด F และนักศึกษาที่ขาดสอบเท่านั้น
- น.ศ. ที่ได้เกรด D⁺ และ D เท่านั้น ที่มีสิทธิ์ Re-Grade คือ ลงทะเบียนเรียนใหม่วิชานั้น ๆ ในภาคเรียนอื่นๆ
- หากน.ศ. สอบได้ครบตามหลักสูตรฯ แล้ว แต่ได้เกรดเฉลี่ยสะสมไม่ถึง ๒.๐๐ จะไม่สามารถขอจบได้

วิธีคิดคำนวณระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

ให้นำผลคูณของจำนวนหน่วยกิตกับค่าระดับคะแนนของทุกกระบวนวิชามารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนหน่วยกิตสะสมของกระบวนวิชาที่นักศึกษาสอบได้ทั้งหมด ผลลัพธ์ที่ได้คือ ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

$$GPA = \frac{(NA \times 4) + (NB^+ \times 3.5) + (NB \times 3) + (NC^+ \times 2.5) + (NC \times 2) + (ND^+ \times 1.5) + (ND \times 1)}{\text{จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ทั้งหมด}}$$

NA คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้อักษรระดับคะแนน A

NB⁺ คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้อักษรระดับคะแนน B⁺

NB คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้อักษรระดับคะแนน B

NC⁺ คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้อักษรระดับคะแนน C⁺

NC คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้อักษรระดับคะแนน C

ND⁺ คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้อักษรระดับคะแนน D⁺

ND คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้อักษรระดับคะแนน D

ช่องทางการติดต่อคณะนิติศาสตร์

- ติดต่อด้วยตนเอง
  - ☞ หน่วยกิจการนักศึกษา ห้อง 1203
  - ชั้น 2 อาคารนิติศาสตร์ 1
  - หน่วยทะเบียนและประเมินผล ห้อง 1205 - 1210
  - ชั้น 2 อาคารนิติศาสตร์ 1
  - หน่วยส่งเสริมพัฒนาทางวิชาการ ห้อง 1204
  - ชั้น 2 อาคารนิติศาสตร์ 1
- โทรศัพท์ติดต่อได้ที่
  - ☞ หน่วยกิจการนักศึกษา 0-2310-8170
  - หน่วยทะเบียนและประเมินผล 0-2310-8173-75
  - หน่วยส่งเสริมพัฒนาทางวิชาการ 0-2310-8178
- เว็บไซต์ของคณะนิติศาสตร์
  - ☞ www.law.ru.ac.th
- เฟสบุ๊กของคณะนิติศาสตร์
  - ☞ www.facebook.com/rulawofficial
- ไลน์ของคณะนิติศาสตร์
  - ☞ ID line : @RULAW หรือ

QR code :

หลักการตอบข้อสอบอัตนัย

รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ จงวิจิต⁽¹⁾

นบ. (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นบ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชากฎหมายเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากและมีความละเอียดอ่อน ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องรู้ถึงวิธีศึกษากฎหมายว่า จะเรียนกฎหมายอย่างไรจึงจะได้ผลที่สุด กล่าวคือ ได้รับความรู้มากที่สุด และสอบไล่ได้คะแนนดีที่สุด การที่จะสอบให้ได้คะแนนดีนั้นไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความเฉลียวฉลาดเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การรู้จักวิธีศึกษาและวิธีตอบข้อสอบด้วย ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า วิธีศึกษากฎหมายให้ได้ผลดีนั้นมีวิธีการอย่างไร

การที่จะศึกษากฎหมายให้ได้ผลดีนั้น ต้องประกอบไปด้วยสิ่งสามประการดังต่อไปนี้⁽²⁾

1. ความจดจำ
2. ความเข้าใจในสิ่งที่จดจำ
3. การรู้จักนำสิ่งที่จดจำและเข้าใจนั้นไปใช้ได้ถูกต้อง

ความจำ

เนื่องจากว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Civil Law หรือประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย ดังนั้น ตัวบทกฎหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จะเห็นได้ชัดเวลาตอบข้อสอบ นักศึกษาจะต้องจดจำตัวบทกฎหมายให้ได้จึงจะตอบได้ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าคำถามเขาถามว่า “การกระทำโดยเจตนาในทางอาญา คืออะไร” นักศึกษาจะตอบคำถามข้อนี้ได้ นักศึกษาจะต้องจำตัวบทกฎหมายได้ กล่าวคือ จะต้องจำหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ได้ โดยอาจตอบว่า “การกระทำโดยเจตนาในทางอาญา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น” ถ้านักศึกษาจำตัวบทมาตรา 59 ไม่ได้แล้ว ก็จะตอบไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความจดจำไม่ว่าจะจดจำตัวบทกฎหมาย คำอธิบายต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของการศึกษากฎหมาย ถ้าไม่มีความจดจำก็ยากนักที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งเราอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า บุคคลจะศึกษากฎหมายโดยปราศจากความจดจำมิได้

มีปัญหาต่อไปว่า นักศึกษาจะทำอย่างไรจึงจะจำตัวบทกฎหมายและคำอธิบายของอาจารย์ได้ในเรื่องนี้ไม่สามารถจะวางหลักเกณฑ์เป็นการทั่วไปได้ ทั้งนี้ เพราะสมองของคนเราย่อมมีความจำไม่เหมือนกัน บางคนอ่านหนังสือในใจเพียง 2-3 ครั้งก็จำได้ บางคนต้องอ่านสิบกว่าครั้งจึงจะจำได้ บางคน

ต้องย่อเป็นหัวข้อ แล้วท่องหัวข้อสั้น ๆ เสร็จแล้วจึงมาอ่านรายละเอียดจากตำรา นอกเหนือไปกว่านั้น บางคนต้องอ่านให้มีเสียงดัง ๆ เพื่อหูของเขาจะได้ยินจึงจะจดจำได้ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องทำอย่างไรจึงจะจำตัวบทกฎหมายและคำอธิบายได้นี้เป็นเรื่องที่นักศึกษาจะต้องสำรวจตัวของตัวเองว่า วิธีอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับงานอย่างที่สุดด้วยการทดลองกับตัวเอง แล้วเลือกปฏิบัติอย่างนั้น

ความเข้าใจในสิ่งที่จดจำ

ในการศึกษากฎหมายนั้น นอกจากจะต้องมีความจดจำแล้ว นักศึกษายังจะต้องมีความเข้าใจด้วย กล่าวคือ เมื่อจดจำตัวบทกฎหมายได้แล้ว ขั้นตอนต่อไปต้องทำความเข้าใจให้ได้ว่า ถ้อยคำในตัวบทกฎหมายนั้นหมายถึงอย่างไร ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์” ในมาตรา 334 นี้ มีถ้อยคำที่นักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจให้ได้ อย่างเช่นคำว่า “เอาไป” หมายถึงอะไร หรือว่า “โดยทุจริต” หมายถึงอะไร จากตัวอย่างที่กล่าวนี้ ถ้านักศึกษามีความเข้าใจ นักศึกษาอาจตอบได้ว่า “เอาไป” หมายถึง การเอาไปจากการครอบครองของผู้อื่น ส่วนคำว่า “โดยทุจริต” หมายถึง การแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกรณีความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ซึ่งมีหลักว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่” ในมาตรา 149 นี้ มีถ้อยคำที่นักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจให้ได้ อย่างเช่นคำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึงผู้ใด ถ้านักศึกษามีความเข้าใจ นักศึกษาอาจอาจตอบได้ว่า คำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดินประเภทเงินเดือน หรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน ดังนี้ เป็นต้น

การเรียนกฎหมายลำพังเพียงมีความจดจำอย่างเดียว โดยปราศจากความเข้าใจนั้นย่อมไม่ช่วยให้ให้นักศึกษาสอบไล่ได้ นักศึกษาจะต้องมีความเข้าใจหลักกฎหมายมาตรานั้น ๆ ด้วย จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนตรวจสอบข้อสอบมา มีนักศึกษาบางคนจดจำตัวบทกฎหมายได้ แต่ปรากฏว่าสอบไม่ผ่าน ทั้งนี้เพราะนักศึกษาคนนั้นมีแต่ความจำ แต่ขาดความเข้าใจ จึงทำให้การวินิจฉัยปัญหาผิดพลาดไป

มีปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะมีความเข้าใจตัวบทกฎหมายเหล่านั้น ในเรื่องนี้นักศึกษาจะต้องอ่านคำอธิบายเสียก่อนเป็นเบื้องต้นว่า ในมาตราต่าง ๆ เหล่านั้น ผู้เขียนตำราเขาให้คำอธิบายไว้ว่าอย่างไรบ้าง จากนั้น นักศึกษาจึงค่อยมาฟังคำบรรยายจากอาจารย์ จุดไหนที่ยังไม่เข้าใจก็ควรสอบถามอาจารย์ให้ช่วยอธิบายให้ เมื่อได้กระทำดังนี้แล้ว นักศึกษาก็จะมีความเข้าใจในหลักกฎหมายนั้น ๆ ได้

การรู้จักนำสิ่งที่จดจำและเข้าใจนั้นไปใช้ได้ถูกต้อง

ในเรื่องนี้หมายความว่า เมื่อมีความจำและเข้าใจแล้ว ต้องรู้จักนำสิ่งที่จดจำ และเข้าใจนั้นไปใช้ให้ถูกต้อง หรืออาจจะกล่าวได้โดยง่าย ๆ ว่ารู้จักใช้กฎหมายให้ถูกต้อง กล่าวคือ ต้องรู้ว่ากรณีใดจึงจะใช้กฎหมายเรื่องใด ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ซึ่งมีหลักสำคัญ คือ เป็นการเอาทรัพย์ไปจากการครอบครองของผู้อื่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 มีหลักสำคัญ คือ เป็นการเบียดบังทรัพย์ที่ตนเองครอบครองโดยทุจริต เพราะฉะนั้น ถ้าปัญหาเขาถามว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือยักยอกทรัพย์ นักศึกษาต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เขาให้มาว่า การครอบครองทรัพย์อยู่ที่ใคร อยู่ที่จำเลยหรือผู้เสียหาย ถ้าทรัพย์นั้นอยู่ที่ผู้เสียหาย จำเลยเอาไปจากการครอบครองของผู้เสียหาย นักศึกษาต้องนำมาตรา 334 มาใช้ตอบ กล่าวคือ การกระทำของจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ถ้าหากว่าทรัพย์นั้นอยู่ที่จำเลย โดยจำเลยครอบครองอยู่ และจำเลยได้เบียดบังเอาไว้โดยทุจริต ในกรณีนี้ต้องนำมาตรา 352 มาใช้ตอบ กล่าวคือ การกระทำของจำเลยมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์

ปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะเอาสิ่งที่จดจำและเข้าใจไปใช้ได้ถูกต้อง ในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับตัวนักศึกษาเองว่า นักศึกษามีความขยันหมั่นเพียรอ่านหนังสือได้มากน้อยเพียงใด ถ้านักศึกษารอ่านหนังสือมาก และจำอุทาหรณ์ในหนังสือคำบรรยายได้ดี ก็จะทำให้นักศึกษาใช้กฎหมายที่ตนจดจำและเข้าใจโดยถูกต้อง

ที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปของการที่จะศึกษาวิชากฎหมายให้ได้ผลดีว่า จะต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ต่อไปนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงทักษะบางประการเกี่ยวกับการลงทะเบียบเรียนและการเตรียมตัวก่อนสอบ โดยอาศัยจากประสบการณ์ในสมัยที่ผู้เขียนเองเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้

1. การลงทะเบียบเรียน

ก่อนลงทะเบียบเรียน นักศึกษาควรตรวจสอบดูวัน เวลาสอบให้ดีว่า วิชาที่จะลงทะเบียบนั้น วิชาไหน สอบวันใด ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดอันเนื่องมาจากวันเวลาสอบตรงกัน ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่นักศึกษาได้ การจัดตารางสอบนั้นควรจัดให้มีวันสอบห่างกันพอสมควรเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่างเช่น สอบวันแล้วเว้นไปอีก 2-3 วัน จึงสอบอีก เป็นต้น ที่ทำเช่นนี้ก็เพื่อว่า ช่วงระยะเวลา 2-3 วัน ที่เว้นไปนั้น นักศึกษาจะได้มีเวลาทบทวนวิชาที่จะต้องสอบต่อไปให้มีความพร้อมและเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

ในจำนวนวิชาที่ลงทะเบียบนั้น ควรจัดวิชาที่ยากสลับกับวิชาที่ง่าย ไม่ควรลงทะเบียบวิชาที่มีความยากทั้งหมด ควรที่จะสลับกันไป เพราะถ้านักศึกษาลงวิชาที่ยากทั้งหมด บังเอิญสอบไม่ผ่าน นักศึกษาจะเสียกำลังใจและเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน

2. การเตรียมตัวสอบ

การสอบไล่ในแต่ละภาคนั้นเป็นการวัดผลว่า นักศึกษามีความรู้ดีพอที่จะผ่านได้หรือไม่ ในแต่ละวิชา ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ ในการเตรียมตัวก่อนสอบนี้ผู้เขียนขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้

2.1 การอ่านคำอธิบาย

ในการอ่านคำอธิบายหรือตำรากฎหมายนั้น นักศึกษาควรลงมืออ่านตั้งแต่นั้น ๆ อาจจะเริ่มต้นวันแรกที่เปิดเรียนหรือก่อนเปิดเรียนก็ได้ และก็ต้องอ่านสม่ำเสมอทุกวัน เพราะวิชากฎหมายนั้น ถ้าไม่อ่านสักสามวันอาจลืมได้ นักศึกษาไม่ควรไปอ่านเอาตอนก่อนสอบสองวันหรือสามวัน เพราะการจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมายอาจจะไม่แม่นยำเหมือนกับที่นักศึกษาอ่านแต่เนิ่น ๆ สม่ำเสมอทุกวัน

เกี่ยวกับการอ่านคำอธิบายนี้ มีข้อที่อยากจะแนะนำนักศึกษากว่า ในการอ่านแต่ละวิชานั้น นักศึกษาควรโน้ตย่อหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นหลักทั่วไป ข้อยกเว้นหรือสิ่งที่สำคัญไว้ในสมุดต่างหาก ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกของนักศึกษาเองในวันที่จะทบทวนก่อนการสอบไล่

มีปัญหาว່งจะต้องอ่านคำอธิบายสักกี่เรื่องจึงจะมีความจดจำและสอบได้ ในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การอ่านคำอธิบายนั้น ยิ่งอ่านมากยิ่งเท่าใดยิ่งเป็นการดี เพราะยิ่งอ่านมากยิ่งจำได้แม่นยำไม่มีลืม ผู้เขียนเองในสมัยที่เรียนอยู่นั้น ในแต่ละวิชาผู้เขียนจะต้องอ่านหนังสือไม่ต่ำกว่า 5 เรื่องจึงจะมีความจดจำได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ผู้เขียนเองไม่ได้มีมันสมองอันเลิศที่อ่านเที่ยวเดียวแล้วจำได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงอาศัยความขยันมากเป็นพิเศษ คือ ต้องอ่านถึง 5 เรื่องจึงจะจำได้ กล่าวโดยสรุปการอ่านคำอธิบายควรอ่านแต่เนิ่น ๆ สม่ำเสมอทุกวัน และอ่านหลาย ๆ เรื่อง

2.2 การท่องตัวบทกฎหมาย

ดังได้กล่าวแล้วว่า ตัวบทกฎหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตอบข้อสอบ เพราะถ้านักศึกษาจดจำตัวบทกฎหมายได้แม่นยำ ย่อมตอบข้อสอบได้คะแนนดี ดังนั้น นักศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องท่องเพื่อให้จำให้ได้ การท่องตัวบทกฎหมายนั้น ควรกระทำควบคู่ไปกับการอ่านคำอธิบาย คำว่า “ควบคู่” ในที่นี้มีได้หมายความว่า ทำพร้อมกันในเวลาเดียวกัน แต่หมายความว่า การท่องตัวบทนั้นควรท่องเสียแต่เนิ่น ๆ โดยทำสลับกับการอ่านคำอธิบาย ตัวอย่างเช่น วันหนึ่ง ๆ แบ่งเวลา 3 ชั่วโมง สำหรับอ่านคำอธิบาย อีก 1 ชั่วโมงสำหรับการท่องตัวบท ทำเช่นนี้สม่ำเสมอทุกวัน ไม่ควรท่องเอาตอนใกล้สอบ เพราะนักศึกษาอาจจะจำไม่ได้หรือจำได้แต่ไม่แม่นยำ เมื่อจำหลักกฎหมายไม่แม่นยำแล้ว นักศึกษาอาจจะวินิจฉัยปัญหาข้อสอบผิดพลาดไป

มีปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะฟ้องตัวบทกฎหมายและจำได้แม่นยำ ในเรื่องนี้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่า นักศึกษาควรใช้ความขยันหมั่นเพียรและความอดทนมากเป็นพิเศษ การฟ้องตัวบทที่เร็วแรก ๆ อาจจะจับไม่ค่อยได้ แต่ขอให้พยายามต่อไป โดยฟ้องหลาย ๆ เที้ยว จนกว่าจะฟ้องได้ การฟ้องตัวบทนั้นไม่ควรจำกัดสถานที่ เช่น นักศึกษาบางคนคิดว่า การฟ้องตัวบทกฎหมายควรฟ้องในสถานที่ที่สงบเงียบ วิวทิวทัศน์สวย ๆ จึงจะทำให้เกิดสมาธิและจดจำได้ ความจริงไม่ควรคิดเช่นนั้น การฟ้องตัวบทกฎหมายอาจฟ้องได้ในสถานที่บางแห่ง แม้จะไม่ใช้สถานที่ที่สงบเงียบ ถ้าหากว่าเรามีสมาธิก็อาจฟ้องได้ ตัวอย่างเช่น บนรถโดยสารประจำทางหรือในห้องเรียนระหว่างที่รอฟังคำบรรยายจากอาจารย์ ดังนี้ เป็นต้น

วิธีการฟ้องตัวบทกฎหมายเพื่อที่จะให้จำได้แม่นยำนั้น นักศึกษาอาจจะใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่ว่าใครจะถนัดวิธีใด บางคนอาจจะฟ้องตัวบทกฎหมายโดยแยกหลักเกณฑ์องค์ประกอบเป็นข้อ ๆ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 อาจจะฟ้องโดยจำหลักเกณฑ์เป็นข้อ ๆ ว่า ความผิดฐานลักทรัพย์มีองค์ประกอบ คือ

- 1) เอาไป
- 2) ทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย
- 3) โดยเจตนาทุจริต

แต่บางคนอาจจะใช้วิธีฟ้องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง กล่าวคือ ฟ้องทุกตัวอักษร เช่น ตามตัวอย่างข้างต้น อาจจะฟ้องว่า ความผิดฐานลักทรัพย์มีหลักกฎหมายบัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์”

การฟ้องจำแบบนกแก้วนกขุนทองนี้มีส่วนดีคือว่า การฟ้องจำแบบนี้ถ้าเราสามารถฟ้องได้หมดทั้งมาตรา เราจะจำข้อความได้หมดโดยไม่ตกหล่นด้วยคำหรือข้อความที่สำคัญไปเลย แต่ถ้านักศึกษาใช้วิธีฟ้องจำแบบแยกองค์ประกอบเป็นข้อ ๆ ถ้านักศึกษาเกิดหลงลืมองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งไป ก็จะทำให้ขาดสาระสำคัญในมาตรานั้น ๆ ซึ่งอาจจะทำให้ได้คะแนนไม่ดี

มีปัญหาต่อไปว่า ในกรณีที่หลักกฎหมายมีหลักเกณฑ์อยู่หลายข้อ เราจะมีวิธีการในการจดจำหลักเกณฑ์เหล่านั้นทั้งหมดได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น โทษในทางอาญานั้น ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ว่า โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

ตามตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า โทษในทางอาญามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 อย่าง บางครั้งนักศึกษามองจะจำไม่ได้ทั้งหมด จึงมีปัญหาว่าทำอย่างไรจึงจะจำได้ครบทั้ง 5 อย่าง ในเรื่องนี้ นักศึกษา

นิติศาสตร์อาจุสหลายท่านเคยให้คำแนะนำไว้ว่า ให้นักศึกษาย่อข้อความในแต่ละข้อให้เป็นคำคำเดียว แล้วนำคำย่อดำเดี่ยวนั้นมาต่อกันเข้าเป็นข้อความใหม่ก็จะช่วยในการจดจำได้ทั้งหมด จากตัวอย่างข้างต้นเราอาจย่อได้ดังนี้

(1) คำว่า “ประหารชีวิต” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ป”

(2) คำว่า “จำคุก” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “จ”

(3) คำว่า “กักขัง” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ก”

(4) คำว่า “ปรับ” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ป”

(5) คำว่า “ริบทรัพย์สิน” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ร”

จากนั้นให้นำคำย่อดำเดียวของแต่ละข้อมาเรียงเป็นข้อความใหม่ก็จะได้ว่า

ป จ ก ป ร อ่านว่า ปะ – จก – ปอน

เมื่อมาย่อเป็นข้อความใหม่แล้ว ก็จะช่วยให้นักศึกษาจำหลักเกณฑ์ หรือองค์ประกอบได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในเวลาตอบข้อสอบ นักศึกษาต้องไปขยายความเอาเองว่าคำย่อแต่ละคำนั้นมาจากข้อความว่าอย่างไร เช่น ตามตัวอย่างข้างต้น ข้อความใหม่ที่ว่า “ปจกปร” นั้น มาจากข้อความดังต่อไปนี้

ป มาจาก ประหารชีวิต

จ มาจาก จำคุก

ก มาจาก กักขัง

ป มาจาก ปรับ

ร มาจาก ริบทรัพย์สิน

ที่กล่าวมานี้เป็นวิธีการท่องจำด้วยทฤษฎี ในกรณีที่มาตรานั้น ๑ วางหลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบเป็นหลาย ๑ ข้อ สำหรับวิชาที่ต้องใช้ประมวลกฎหมาย อย่างไรก็ตาม วิธีการเช่นนี้ย่อนำไปใช้ได้กับวิชาอื่น ๑ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ใช้ประมวลกฎหมายก็ตาม ตัวอย่างเช่น วิชา LW 403 กฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีหลักเกณฑ์ต่าง ๑ หลายประการ ดังนั้น การที่นักศึกษาจะจำหลักเกณฑ์ต่าง ๑ ได้ทั้งหมด นักศึกษาก็นำวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเครื่องช่วยในการที่จะจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๑ ได้

ตัวอย่างเช่น ถ้าคำถามเขาถามว่า “จงอธิบายหลักการกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำ” ในการที่จะตอบคำถามข้อนี้ นักศึกษาจะต้องรู้ว่าการกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำ มีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้าง สมมติว่า การกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

1. ให้ตลิ่งของรัฐใดรัฐหนึ่งเป็นเส้นเขตแดน
2. ใช้เส้นกึ่งกลางของลำน้ำเป็นเส้นเขตแดน
3. ให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใช้ในการเดินเรือเป็นเส้นเขตแดน

ในการที่จะจำหลักเกณฑ์ได้ทั้งหมด นักศึกษาอาจจำเอาวิธีการที่กล่าวข้างต้นมาใช้ กล่าวคือย่อข้อความที่ยาวให้เป็นคำคำเดียวหรือสองคำ จากนั้นนำคำย่อมาต่อกันให้ได้ใจความตามความเข้าใจ

ของนักศึกษาเองหรืออาจเรียกว่า เป็นโคดลับของนักศึกษาเอง เช่น จากตัวอย่างข้างต้นเราอาจจะย่อได้เป็นดังนี้

1. ข้อความที่ว่า “ให้ตลิ่งของรัฐใดรัฐหนึ่งเป็นเส้นเขตแดน” ย่อได้เป็น ตลิ่ง
2. ข้อความที่ว่า “ใช้เส้นกึ่งกลางของลำน้ำเป็นเส้นเขตแดน” ย่อได้เป็น กึ่งกลาง
3. ข้อความที่ว่า “ให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใช้ในการเดินเรือเป็นเส้นเขตแดน” ย่อได้เป็น ร่องน้ำ

เมื่อนำคำย่อมาต่อกันเข้าจะเกิดเป็นข้อความใหม่ว่า ตลิ่งกึ่งกลางร่องน้ำ ในการท่อนักศึกษาก็ต้องแต่เพียงว่า หลักเกณฑ์ในการกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำมีดังนี้ คือ ตลิ่งกึ่งกลาง ร่องน้ำ ส่วนในเวลาเขียนตอบข้อสอบนักศึกษาต้องไปขยายความเอาเองว่า คำไหนมาจากข้อความว่าอย่างไร อย่างเช่นตัวอย่างข้างต้น ข้อความใหม่ที่ว่า “ตลิ่งกึ่งกลางร่องน้ำ” นั้น มาจากข้อความดังต่อไปนี้

ตลิ่ง มาจากข้อความว่า “ให้ตลิ่งของรัฐใดรัฐหนึ่งเป็นเส้นเขตแดน”

กึ่งกลาง มาจากข้อความว่า “ใช้เส้นกึ่งกลางของลำน้ำเป็นเส้นเขตแดน”

ร่องน้ำ มาจากข้อความว่า “ให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใช้ในการเดินเรือเป็นเส้นเขตแดน”

วิธีการที่กล่าวมานี้ จะเป็นเครื่องมือช่วยนักศึกษาในอันที่จะจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องทล้นเลยแม้แต่น้อย

2.3 การอ่านคำพิพากษาฎีกา

ถึงแม้ว่าประเทศไทยของเราเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายก็ตาม แต่คำพิพากษาฎีกาก็นับว่ามีความสำคัญไม่น้อย เพราะคำพิพากษาฎีกานั้นถือได้ว่าเป็นการใช้กฎหมายของศาลสูงและคำพิพากษาฎีกาบางเรื่องเป็นการตีความตัวบทกฎหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น นักศึกษาคควรศึกษาไว้เพื่อให้รู้ว่าศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานในเรื่องนั้น ๆ ไว้ว่าอย่างไรบ้าง ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายผู้เขียนมักจะยกตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาเอาไว้ นักศึกษาคควรย่อคำพิพากษาฎีกาที่สำคัญ ๆ และเป็นฎีกาที่แปลก ๆ เอาไว้ในสมุดต่างหาก เพื่อความสะดวกในการทบทวนก่อนสอบ การอ่านคำพิพากษาฎีกานั้น นักศึกษาจะต้องจำข้อเท็จจริง เหตุผล พร้อมทั้งคำวินิจฉัยของศาลฎีกาให้ได้ ทั้งนี้เพื่อนำเอาเหตุผลและคำวินิจฉัยไปใช้อ้างอิงเวลาตอบข้อสอบ

2.4 การฝึกหัดตอบข้อสอบ

เมื่อนักศึกษาอ่านคำอธิบายเข้าใจและท่องตัวบทกฎหมายได้แล้ว นักศึกษาคควรทดลองฝึกหัดตอบข้อสอบดูว่า คำอธิบายที่อ่านหรือตัวบทที่ท่องมานั้น ถ้าเข้าสอบจริง ๆ จะพอทำได้หรือไม่ และถ้าทำได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ โดยการนำข้อสอบเก่า ๆ มาลองฝึกตอบและลองจับเวลาดูว่า ใช้เวลาในการเขียนคำตอบมาน้อยแค่ไหน เพื่อเป็นการฝึกฝนตนเองให้เกิดความชำนาญก่อนการสอบไล่จะมาถึง

วิธีตอบข้อสอบวิชากฎหมายแบบอัตนัย

ดังได้กล่าวแล้วว่า การสอบไล่ในแต่ละภาคนั้นเป็นการวัดผลว่า นักศึกษามีความรู้ดีพอที่จะผ่านได้หรือไม่ และการที่จะทราบว่านักศึกษาคนใดมีความรู้ดีหรือไม่ ก็โดยการพิจารณาตอบข้อสอบ มีนักศึกษาหลายคนที่ยังจริง ๆ แล้วมีความรู้วิชากฎหมายดี แต่อาจสอบไล่ตก ทั้งนี้ เพราะนักศึกษาเหล่านั้นไม่เข้าใจวิธีการตอบข้อสอบ การที่ไม่รู้จักวิธีตอบนั้นเองจึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถแสดงให้อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบทราบได้ว่า เขาได้มีวิชาความรู้พอที่จะสอบไล่ได้ ดังนั้น นักศึกษาจึงจำเป็นต้องรู้ว่า วิธีการตอบข้อสอบวิชากฎหมายที่ถูกต้องนั้นเขาทำกันอย่างไร สำหรับวิธีการตอบข้อสอบวิชากฎหมายแบบอัตนัย ผู้เขียนขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้ คือ

1. การตอบคำถามประเภทความจำและความเข้าใจ
2. การตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือปัญหาตุกติก

1. การตอบคำถามประเภทความจำและความเข้าใจ

คำถามประเภทความจำและความเข้าใจนั้น ส่วนมากผู้ออกข้อสอบประสงค์จะให้ นักศึกษาอธิบายอย่างละเอียดในปัญหาที่ถาม เช่น ถามว่า เจตนาในทางอาญาคืออะไร หรือคำถามที่ว่า การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในทางแพ่ง ท่านเข้าใจว่าอย่างไร หรือคำถามที่ว่าให้นักศึกษาอธิบายความผิดฐานปลอมเอกสาร หรือคำถามที่ถามความแตกต่างเกี่ยวกับหลักกฎหมายสองเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ถามว่า ลักทรัพย์กับยักยอกทรัพย์ต่างกันอย่างไร เป็นต้น

สำหรับคำถามประเภทความจำและความเข้าใจนี้มีวิธีการตอบ คือ ในเบื้องต้นนักศึกษาจะต้องยกหลักกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ก่อนว่า ในเรื่องนั้นมีหลักกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง จากนั้นให้นักศึกษาอธิบายถ้อยคำของกฎหมายโดยอธิบายอย่างละเอียด พร้อมทั้งยกอุทธรณ์ประกอบ ส่วนคำถามประเภทว่า ถามความแตกต่างเกี่ยวกับหลักกฎหมายสองเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกันนั้นมีวิธีการตอบ คือ ให้นักศึกษายกหลักกฎหมายของแต่ละเรื่องลงไว้ จากนั้นอธิบายอย่างละเอียด โดยเน้นถึงความแตกต่างระหว่างเรื่องทั้งสองนั้น พร้อมทั้งยกอุทธรณ์ประกอบ

2. การตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือปัญหาตุกติก

การตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือปัญหาตุกติก จะต้องประกอบ ด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 2.1 หลักกฎหมาย
- 2.2 การวินิจฉัย
- 2.3 สรุป

2.1 หลักกฎหมาย

ในการตอบข้อสอบแบบอัตนัยนั้น ประการแรกสุดนักศึกษาควรยกหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ถามขึ้นไว้ก่อนว่า ในเรื่องนั้น ๆ มีหลักกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง นอกจากนั้นในบางวิชา เช่น LW 207 หรือ LW 301 นักศึกษาควรแยกองค์ประกอบและอธิบายองค์ประกอบในมาตรานั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีความรู้เพียงพอที่จะสอบผ่านได้ ในส่วนของหลักกฎหมายนี้ นักศึกษาจะได้คะแนนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่า นักศึกษาจำได้แม่นยำมากน้อยเพียงใด ถ้านักศึกษาเขียนหลักกฎหมายลงในกระดาษคำตอบมีข้อความตรงกันกับที่ประมวลกฎหมายบัญญัติเอาไว้ นักศึกษาก็จะได้คะแนนมาก ถ้ามีข้อความใกล้เคียงบ้างคะแนนก็จะลดหลั่นลงมา ถ้านักศึกษาเขียนหลักกฎหมายผิด (สร้างหลักกฎหมายขึ้นเอง) ในกรณีนี้ก็จะไม่ได้คะแนนเลย

อนึ่ง ขอให้นักศึกษาพึงจดจำไว้ว่า ถ้านักศึกษาไม่แน่ใจในเลขมาตราก็ไม่ควรใส่ลงไป เพราะถ้าใส่เลขมาตราผิดไป อาจจะถูกหักคะแนนได้ ถ้าไม่แน่ใจเลขมาตราดังกล่าวควรเขียนเพียงว่า “หลักกฎหมาย สำหรับเรื่องนี้มีว่า .....” เท่านั้นก็เป็นการเพียงพอแล้ว

2.2 การวินิจฉัย

สำหรับขั้นตอนที่สอง ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวินิจฉัยนี้ หมายถึง การปรับข้อเท็จจริงให้เข้ากับหลักกฎหมาย โดยนักศึกษาควรพิจารณาดูว่า ข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์ที่ให้มานั้น ปรับเข้ากับหลักกฎหมายที่ยกขึ้นไว้หรือไม่ ที่ไม่ได้เพราะขาดองค์ประกอบข้อใด ซึ่งนักศึกษาจะต้องค่อย ๆ ปรับเป็นตอน ๆ ไป

2.3 สรุป

ในการตอบข้อสอบ เมื่อนักศึกษายกหลักกฎหมายขึ้นอ้างตามขั้นตอนที่ 1 และนักศึกษาได้ปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายตามขั้นตอนที่ 2 เสร็จแล้ว ต่อไปก็มาถึงขั้นตอนที่ 3 คือ การสรุปขั้นตอนนี้ หมายความว่า เมื่อ ยกกฎหมายนั้นมาปรับแก้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว จะมีผลในทางกฎหมายอย่างไร เช่น เป็นความผิดหรือไม่ ต้องรับผิดหรือไม่ หรือรับผิดเพียงใด ดังนี้ เป็นต้น

ขั้นตอนการสรุปนี้มีความสำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็นจุดที่อาจารย์ผู้ออกข้อสอบต้องการทราบว่า คำตอบของนักศึกษาจะลงเอยรูปแบบใด มีนักศึกษาบางคนหลงลืมขั้นตอนนี้ไปโดยตอบมาเฉพาะขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ซึ่งอาจถูกหักคะแนนไปบ้าง

ที่กล่าวมาทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ เป็นวิธีการตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือตุ๊กตา ซึ่งผู้เขียนขอแนะนำอย่างคำถามและวิธีการตอบ เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้นำไปทดลองฝึกตอบดูดังนี้

คำถาม นายซิงชัยยื่นคำร้องขอจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน แต่นายไฟโรจน์เจ้าพนักงานที่ดินไม่ยอมจดทะเบียนให้ เนื่องจากหลักฐานไม่ครบถ้วน นายซิงชัยไม่พอใจ จึงกลับแกล้งเอาความเท็จร้องเรียนต่ออธิบดีกรมที่ดิน กล่าวหาว่า นายไฟโรจน์กระทำความผิดอาญาฐานเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต

ดังนี้ นายซิงชัยมีความผิดฐานใดหรือไม่

คำตอบ

หลักกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 บัญญัติว่า “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย”

ความผิดตามมาตรา 137 แยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1. แจ้งข้อความอันเป็นเท็จ
2. แก่เจ้าพนักงาน
3. ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย
4. โดยเจตนา

การกระทำความผิดฐานแจ้งความเท็จ ตามมาตรา 137 จะต้องประกอบด้วยการกระทำ คือ มีการเอาข้อความอันเป็นเท็จแจ้งต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน และต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา คือ ผู้กระทำความผิดต้องประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลในการกระทำ ทั้งยังต้องประกอบกับการที่ได้รู้ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบความผิดว่า ผู้ที่ตนแจ้งนั้นเป็นพนักงานและข้อความที่แจ้งเป็นข้อความเท็จ

คำว่า “แจ้งข้อความ” หมายถึง การนำข้อเท็จจริงแจ้งต่อเจ้าพนักงาน การแจ้งข้อความนั้นอาจกระทำโดยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้

คำว่า “ข้อความอันเป็นเท็จ” หมายถึง ข้อความอันไม่ตรงกับความเป็นจริง

คำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน ประเภทเงินเดือน หรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน

คำว่า “แจ้งต่อเจ้าพนักงาน” หมายถึง การเอาข้อความแจ้งต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งอาจเป็นการริเริ่มโดยผู้แจ้งไปแจ้งเอง หรืออาจเป็นการตอบคำซักถามของเจ้าพนักงานก็ได้ และที่สำคัญจะต้องเป็นการแจ้งต่อเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่แจ้งนั้นด้วย

วินิจฉัย

กรณีตามอุทธรณ์ การที่นายซิงชัยเอาข้อความอันเป็นเท็จไปแจ้งต่ออธิบดีกรมที่ดิน กล่าวหาว่า นายไพโรจน์กระทำความผิดอาญา เป็นการกระทำที่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานแจ้งความเท็จ เพราะอธิบดีกรมที่ดินมีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน และเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่นายไพโรจน์ได้ จึงเป็นเจ้าพนักงานในความหมายมาตรา 137

เมื่อนายซิงชัยเอาข้อความอันเป็นเท็จไปแจ้งต่อเจ้าพนักงาน และการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่นายไฟโรจน์ โดยนายซิงชัยรู้อยู่แก่ใจว่า ข้อความที่แจ้งนั้นเป็นเท็จ แต่ยังขึ้นไปแจ้ง ซึ่งถือได้ว่านายซิงชัยกระทำโดยเจตนา ดังนั้น การกระทำของนายซิงชัยจึงเป็นความผิดฐานแจ้งความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137

มีปัญหาต่อไปว่า การกระทำของนายซิงชัย จะเป็นความผิดตามมาตรา 172 หรือไม่

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172 บัญญัติว่า “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย”

ความผิดมาตรานี้ แยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1. แจ้งข้อความอันเป็นเท็จ
2. เกี่ยวกับความผิดอาญา
3. แก่ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา
4. โดยเจตนา

การแจ้งข้อความอันเป็นเท็จที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 172 นี้ จะต้องเป็นการแจ้งเกี่ยวกับความผิดอาญา คำว่า “ความผิดอาญา” หมายความว่า การกระทำหรือการละเว้นที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษของการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเอาไว้

การแจ้งข้อความอันเป็นเท็จที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 172 นี้ จะต้องเป็นการแจ้งต่อบุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

1. พนักงานอัยการ
2. ผู้ว่าคดี
3. พนักงานสอบสวน
4. เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา

การแจ้งต่อเจ้าพนักงานดังกล่าว จะต้องเป็นการแจ้งในขณะที่ เจ้าพนักงานนั้นปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ภายในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้น ๆ

กรณีตามอุทธรณ์ การที่นายซิงชัยไม่พอใจนายไฟโรจน์จึงกลั่นแกล้งโดยกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญา ฐานเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตนั้น ถือได้ว่านายซิงชัยแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแล้ว แต่เนื่องจากว่าอธิบดีกรมที่ดินไม่ใช่พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ดังนั้น การกระทำของนายซิงชัยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา 172

สรุป

1. นายชิงชัยมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137
2. การกระทำของนายชิงชัยไม่เป็นความผิดตามมาตรา 172

ข้อแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการตอบข้อสอบวิชากฎหมายแบบอัตนัย

1. นักศึกษาที่สอบข้อสอบแบบอัตนัยเป็นครั้งแรกนั้น บางคนเกิดความตื่นเต้นตั้งแต่เข้าไปในห้องสอบ พอกรรมการควบคุมการสอบแจกข้อสอบให้ เกิดความกระวนกระวายใจหรือมีอาการประหม่าในกรณีเช่นว่านี้ นักศึกษาอย่าลงมือตอบข้อสอบ ควรจะนั่งสงบสติอารมณ์หรือทำจิตใจให้เป็นปกติเสียก่อน แล้วค่อย ๆ ตอบ อย่าลงมือตอบข้อสอบในขณะที่จิตใจยังตื่นเต้นอยู่ เพราะจะทำให้นักศึกษาตอบผิดพลาดไปได้

2. เมื่อได้รับแจกข้อสอบมาแล้ว ให้นักศึกษาอ่านคำถามดูว่าเขาถามเรื่องอะไรบ้าง โดยอ่านคำถามให้ครบทุกข้อ แล้วพิจารณาดูว่าข้อใดง่ายข้อใดยาก นักศึกษาควรเลือกตอบข้อที่ง่ายก่อนและจึงค่อยตอบข้อที่ยาก ถ้าหากว่าเลือกตอบข้อที่ยากก่อน นักศึกษาอาจใช้สมองกับการคิด การตอบข้อที่ยากไปมาก ก่อให้เกิดความมึนงงสับสน พอมาตอบข้อที่ง่ายแทนที่จะตอบถูกกลับตอบผิดไป ดังนี้เป็นต้น

3. หลังจากที่นักศึกษาอ่านปัญหาคำถามเสร็จแล้ว ก่อนเขียนคำตอบควรจะบันทึกย่อ ๆ ถึงหัวข้อที่จะตอบลงในกระดาษคำตอบโดยเรียงตามลำดับก่อนหลัง เช่น ตอบมาตรา นั้น มาตรา นี้ ก่อน แล้วจึงตอบมาตราอื่น หรือตอบหลักเกณฑ์ทั่วไปก่อน แล้วจึงตอบข้อยกเว้น เป็นต้น เมื่อย่อถึงหัวข้อที่จะตอบลงในกระดาษคำตอบแล้ว ขึ้นต่อไปก็เป็นการเขียนคำตอบลงในสมุดคำตอบ ให้นักศึกษาเขียนคำตอบเรียงตามลำดับก่อนหลังตามที่ย่อหัวข้อเอาไว้ กล่าวคือ เรื่องใดที่ควรกล่าวถึงก่อนก็เขียนตอบก่อนอะไรที่ควรกล่าวถึงหลังก็เขียนตอบทีหลัง ทั้งนี้ เพื่อให้คำตอบเป็นระเบียบเรียบร้อยได้ใจความที่สละสลวย อันจะส่งผลให้คำตอบของนักศึกษาได้คะแนนดี

4. การเขียนคำตอบนั้นต้องเขียนในลักษณะที่ว่า ผู้ตรวจข้อสอบไม่มีความรู้ในวิชากฎหมาย กล่าวคือ นักศึกษาต้องเขียนคำตอบโดยอธิบายให้แจ่มแจ้งพอที่อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบจะเข้าใจได้ ทั้งนี้ เพราะการที่จะรู้ว่านักศึกษาที่เขียนคำตอบนั้นมีความรู้พอที่จะผ่านได้หรือไม่ ก็โดยพิจารณาจากคำตอบนั่นเองว่า ผู้ตอบมีความรู้เพียงใด ดังนั้น นักศึกษามีความรู้ย่างใดก็ต้องแสดงความรู้นั้น ๆ ออกมาให้ปรากฏในกระดาษคำตอบ

5. ในการเขียนคำตอบควรใช้ถ้อยคำหรือสำนวนกฎหมาย เพื่อให้คำตอบนั้นเมื่ออ่านแล้วมีข้อความที่สละสลวยชัดเจนและรัดกุม การที่จะใช้ถ้อยคำหรือสำนวนกฎหมายได้จะต้องอาศัยการจดจำจากตัวบทกฎหมาย หรือจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกา อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนขอแนะนำว่า ในการเขียนคำตอบ นักศึกษาไม่ควรใช้ภาษาชาวบ้าน หรือภาษาพูดมาใช้ตอบ เพราะจะทำให้ข้อความไม่สละสลวย ตัวอย่างเช่น “เอาละข้าพเจ้าจะวินิจฉัยว่า” “ผมว่านายแดงผิดมาตรานี้ ครับผม” จากตัวอย่างดังกล่าว

จะเห็นได้ว่า คำว่า “เอาละ” กับคำว่า “ครับผม” เป็นภาษาชาวบ้านหรือภาษาพูด ซึ่งไม่ควรนำมาใช้ในการเขียนคำตอบ

6. นักศึกษาควรใช้ความรอบคอบเป็นอย่างมากในการเขียนตอบ โดยพยายามให้ครบทุกประเด็น เพราะถ้าขาดประเด็นใดประเด็นหนึ่งไป ก็อาจถูกหักคะแนนได้ เนื่องจากคำตอบของนักศึกษาไม่สมบูรณ์

การที่จะตอบให้ครบทุกประเด็นได้นั้น อาจทำได้โดยการที่นักศึกษาอ่านคำถามหลาย ๆ ครั้ง และพยายามใช้วิจารณ์ญาณตรรกะตรงว่า อาจารย์ผู้ออกข้อสอบมีความประสงค์จะให้ตอบอย่างไร ทั้งนี้ทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับความรอบคอบ ละเอียตลออ ในการอ่านคำถามให้ตลอด ไม่หายหกตกหล่นแต่ประการใด

7. ในการตอบข้อสอบนั้น คำตอบไม่ควรจะสั้นเกินไปหรือยาวเกินไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของคำถามในการสอบไล่เป็นข้อ ๆ ไป คำถามบางข้อนักศึกษาอาจตอบสั้น ๆ ก็ได้ใจความเพียงพอที่จะแสดงให้อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบเห็นว่าผู้ตอบมีความรู้ แต่คำถามบางข้อนักศึกษาจำเป็นต้องตอบยาว เพื่ออธิบายรายละเอียดให้ผู้ตรวจเข้าใจได้ชัดเจน ดังนั้น การคำนึงถึงสภาพของคำถามจึงเป็นข้อสำคัญในการพิจารณาว่า ควรตอบสั้น ๆ หรือตอบแบบยาว ๆ

8. ในการเขียนคำตอบ นักศึกษาควรที่จะเขียนให้อ่านง่าย อย่าเขียนหวัดจนเกินไป เพราะจะทำให้อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบอ่านไม่ออก ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อนักศึกษาได้ นักศึกษาบางคนลายมือไม่สวยก็ไม่ใช่ไร แต่พยายามเขียนตัวบรรจงให้อ่านได้ง่าย

9. นักศึกษาพึงระลึกไว้เสมอว่าในการตอบข้อสอบ นักศึกษาไม่ควรโต้แย้งข้อเท็จจริงในคำถาม กล่าวคือ เมื่อคำถามเขาให้ข้อเท็จจริงมาอย่างไรแล้วก็ต้องถือว่า ข้อเท็จจริงแห่งปัญหาเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ นักศึกษาไม่ควรไปโต้แย้งว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเรื่องจริงจากการที่ผู้เขียนได้เคยตรวจข้อสอบของนักศึกษา กล่าวคือ มีคำถามวิชา LW 208 อยู่ข้อหนึ่ง คำถามเขาดังนี้ นายดำเป็นกัปตันเรือโดยสารขนาดใหญ่ ได้บรรทุกผู้โดยสารจนเพียบ นายดำเกรงว่าเรือจะล่ม จึงจับผู้โดยสารประมาณ 20 คน ให้กินยาถ่ายอย่างแรง เพื่อที่จะให้เรือเบาขึ้น อันจะทำให้ผู้โดยสารทั้งหมดรอดชีวิต ผู้โดยสาร 20 คนดังกล่าว ต้องถ่ายท้องกันคนละหลายครั้งจนร่างกายผอมโซ น้ำหนักลดไปคนละหลายกิโลกรัม ให้ท่านวินิจฉัยว่า นายดำต้องรับผิดชอบใช้คำสินไหมทดแทนหรือไม่ เพราะเหตุใด

จากคำถามดังกล่าวข้างต้น มีนักศึกษาคนหนึ่งตอบว่า “ถ้าผมเป็นนายดำผมจะประกาศรับสมัครคนกินยาถ่าย ดีกว่าจะขึ้นใจเขา และใน 100 คน ทำไมจะต้องเป็น 20 คนด้วยครับ 20 คนคงมีกรรมเยอะ โลกหนอโลก” จากคำตอบของนักศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาโต้แย้งข้อเท็จจริงในคำถาม ซึ่งอาจจะทำให้นักศึกษาได้คะแนนไม่ดี...

อ้างอิง

- (1) น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง), น.บ.ท., น.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อาจารย์ประจำภาควิชากฎหมายแพ่ง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- (2) หยุต แสงอุทัย, วิธีศึกษากฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บพิธการพิมพ์, 2523; พิมพ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์หยุต แสงอุทัย), หน้า 251.

ข้อปฏิบัติในการสอบไล่

เพื่อให้การควบคุมการสอบไล่ของมหาวิทยาลัยรามคำแหงดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยจึงกำหนดข้อปฏิบัติในการสอบไล่ การสอบซ่อม สำหรับนักศึกษา กรรมการควบคุมการสอบ หัวหน้าตึกสอบ และผู้รับผิดชอบเขตการสอบ ดังนี้

ให้ยกเลิกคำสั่งมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ 1581/2532 ลงวันที่ 5 ตุลาคม 2532 เรื่อง ข้อปฏิบัติการสอบไล่ และคำสั่งมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ 1650/2532 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2532 เรื่อง แก้ไขคำสั่ง และให้ใช้คำสั่งนี้แทน

1. ข้อปฏิบัติสำหรับนักศึกษาผู้เข้าสอบ

1.1 แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย ตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยเครื่องแบบ เครื่องหมายและเครื่องแต่งกายนักศึกษา พ.ศ.2514 หรือแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ไม่สวมรองเท้าแตะ เข้าห้องสอบ นักศึกษาชาย ไม่สวมเสื้อที่ไม่มีคอปก ชายเสื้อสอดไว้ในกางเกง นักศึกษาหญิงต้องสวมกระโปรง ห้ามสวมกางเกงหรือกระโปรงกางเกง

นักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนแต่งกายไม่สุภาพเรียบร้อย อาจถูกตักเตือนเป็นลายลักษณ์อักษร หากยังฝ่าฝืนแต่งกายไม่สุภาพเข้าห้องสอบอีก จะต้องถูกลงโทษวินัย จดตรวจกระดาศำตอบกระบวนการวิชาที่เข้าสอบ และในทางทะเบียนเรียนให้ถือเป็นสอบตก

1.2 ตรวจสอบ วัน เวลา สถานที่สอบให้ถูกต้องและต้องเข้าสอบให้ตรงตามวัน เวลา สถานที่สอบที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ มหาวิทยาลัยจะไม่อนุญาตให้นักศึกษาสอบผิดวัน เวลา วิชา และสถานที่สอบโดยเด็ดขาด

ก่อนเข้าห้องสอบให้ตรวจดูแถว และที่นั่งสอบตามรหัสประจำตัวนักศึกษาที่ติดประกาศไว้หน้าห้องสอบ

1.3 ต้องแสดงหลักฐานบัตรประจำตัวนักศึกษา และใบเสร็จรับเงินภาคที่สอบต่อกรรมการควบคุมการสอบทุกครั้งที่ยื่นสอบ นักศึกษาผู้ใดไม่มีหลักฐานดังกล่าวให้ไปติดต่อสำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล (สวป.) ก่อนเข้าห้องสอบ เพื่อขอรับสำเนาหนังสือไปแสดงต่อกรรมการควบคุมการสอบ เฉพาะกระบวนการวิชาที่เข้าสอบ

นักศึกษาผู้ใดไม่มีบัตรประจำตัวนักศึกษา และใบเสร็จรับเงิน หรือไม่มีสำเนาหนังสือดังกล่าวที่สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผลรับรองไปแสดงต่อกรรมการควบคุมการสอบ ไม่มีสิทธิเข้าสอบ

1.4 มาถึงห้องสอบก่อนเริ่มต้นเวลาสอบ มหาวิทยาลัยจะมีสัญญาณให้เข้าห้องสอบก่อนเริ่มต้นคาบเวลาสอบ 10 นาที และเข้าห้องสอบทันทีที่มีสัญญาณอนุญาตให้เข้าห้องสอบให้นักศึกษานั่งสอบตามเก้าอี้มีรหัสนักศึกษาของตนเองติดไว้ จะเปลี่ยนที่นั่งสอบโดยพลการไม่ได้

ห้ามนักศึกษาออกจากห้องสอบก่อน 30 นาที นับจากเวลาที่เริ่มต้นคาบเวลาสอบ

1.5 นักศึกษาที่มาถึงห้องสอบหลังจากการสอบได้เริ่มต้นแล้วไม่เกิน 5 นาที จะเข้าห้องสอบได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากหัวหน้าตึกสอบ

กรณีนักศึกษามาถึงห้องสอบแล้ว และหัวหน้าตึกสอบประกาศให้เข้าห้องสอบแต่นักศึกษาไม่ยอมเข้าห้องสอบ หัวหน้าตึกสอบอาจไม่อนุญาตให้เข้าห้องสอบได้

ห้ามนักศึกษาเข้าห้องสอบสายเกินกว่า 5 นาที นับจากเวลาที่เริ่มต้นคาบเวลาสอบ

1.6 นักศึกษาต้องลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อและบวณวิชาที่เข้าสอบให้ถูกต้องตรงกับชื่อของตนเอง ถ้ายังไม่ได้ลงลายมือชื่อให้แจ้งกรรมการควบคุมการสอบ

1.7 นักศึกษาต้องเชื่อฟังคำสั่งกรรมการควบคุมการสอบโดยเคร่งครัดไม่แสดงกิริยาไม่สุภาพต่อกรรมการควบคุมการสอบ

นักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องรับโทษวินัยนักศึกษา

1.8 ห้ามนักศึกษาเข้าสอบไล่กระบวนวิชาที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียน ผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษวินัย ดังนี้

นักศึกษาเข้าสอบไล่กระบวนวิชาที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียน และไม่ได้ติดต่อสำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล (สวป.) ภายในกำหนด (5 วันทำการ หลังจากสอบไล่วันสุดท้ายของภาคการสอบไล่เสร็จ) จะตรวจสอบกระดาษคำตอบทุกกระบวนวิชาที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนเท่านั้น

นักศึกษาเข้าสอบไล่กระบวนวิชาที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียน และไม่ไปติดต่อสำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล (สวป.) ภายในกำหนด จะตรวจสอบกระดาษคำตอบทุกกระบวนวิชาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคนั้น

นักศึกษาเข้าสอบไล่กระบวนวิชาที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนโดยแก้ไขใบเสร็จรับเงินโดยพลการ จะตรวจสอบกระดาษคำตอบทุกกระบวนวิชาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคนั้น

1.9 นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาที่ไม่มีใน ม.ส.30 หรือไม่มีในระบบที่มหาวิทยาลัยเปิดสอนหรือกระบวนวิชาที่เปลี่ยนแปลงชื่อย่อและหมายเลขกระบวนวิชาไปแล้วจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าสอบโดยเด็ดขาด

1.10 ห้ามนำตำรา เอกสาร โน้ตย่อ หรือสูตรต่าง ๆ ติดตัวเข้าไปในที่นั่งสอบ เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นพิเศษจากมหาวิทยาลัย

นักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืน นำตำรา เอกสาร โน้ตย่อ หรือสูตรติดตัวเข้าไปในที่นั่งสอบ ถ้าตรวจพบถือว่าเจตนาทุจริตในการสอบเป็นความผิดชัดแจ้งจะถูกลงโทษวินัยนักศึกษา ตรวจสอบกระดาษคำตอบทุกกระบวนวิชาที่เข้าสอบภาคการศึกษานั้น ในทางทะเบียนเรียนถือเป็นสอบตก และห้ามลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาถัดไปอีก 2 ภาคการศึกษาเป็นอย่างน้อย

นักศึกษาผู้ใดหลบหนีทำลาย หรือพยายามทำลายหลักฐานที่กระทำผิด ต้องรับโทษเพิ่มขึ้น

1.11 ห้ามนำเครื่องคิดเลข กระดาษ เครื่องมือสื่อสารทุกชนิด หรืออุปกรณ์อื่นที่ไม่จำเป็นในการสอบ ติดตัวเข้าห้องสอบ ถ้าตรวจพบจะต้องถูกลงโทษวินัย จดตรวจกระดาษคำตอบกระบวนวิชานั้น และในทางทะเบียนเรียนให้ถือเป็นสอบตก

1.12 อนุญาตให้นักศึกษานำข้อสอบอัตนัยออกจากห้องสอบได้ ห้ามนำข้อสอบปรนัยหรือปรนัยผสมอัตนัยออกจากห้องสอบ

นักศึกษาใดฝ่าฝืนนำข้อสอบปรนัยหรือปรนัยผสมอัตนัยออกไปจากห้องสอบทั้งหมดหรือบางส่วน หรือคัดลอกออกไปจะต้องถูกลงโทษทางวินัย จดตรวจกระดาษคำตอบทุกกระบวนวิชาที่เข้าสอบภาคการศึกษานั้น ในทางทะเบียนเรียนถือเป็นสอบตก

1.13 ห้ามนักศึกษานำกระดาษคำตอบที่กรรมการควบคุมการสอบแจกให้ทำคำตอบออกจากห้องสอบไม่ว่าจะทำคำตอบหรือไม่ จะต้องส่งคืนกรรมการควบคุมการสอบ

นักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนนำกระดาษคำตอบออกจากห้องสอบจะต้องถูกลงโทษวินัย จดตรวจกระดาษคำตอบทุกกระบวนวิชาเข้าสอบภาคการศึกษานั้น ทางทะเบียนเรียนถือเป็นสอบตก

1.14 ห้ามนักศึกษาติดต่อพูดคุยจากรีการหรือทำสัญญาณขณะทำข้อสอบ และต้องระมัดระวังไม่ให้นักศึกษาคนอื่นมีโอกาสคัดลอกคำตอบ เมื่อมีข้อสงสัยหรือต้องการสิ่งใดให้ยกมือขึ้นสอบถามหรือขอจากกรรมการควบคุมการสอบ

นักศึกษาผู้ใดยินยอมให้นักศึกษาคนอื่นคัดลอกคำตอบหรือให้ดูถือว่าร่วมกันทุจริตในการสอบ จะต้องถูกลงโทษวินัย จดตรวจกระดาษคำตอบทุกกระบวนวิชาที่เข้าสอบภาคการศึกษานั้น ในทางทะเบียนเรียนให้ถือเป็นสอบตก และห้ามลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาถัดไปอีก 2 ภาคการศึกษาก็อย่างน้อย

1.15 เมื่อต้องการส่งกระดาษคำตอบให้ยกมือขึ้น กรรมการควบคุมการสอบจะไปเก็บกระดาษคำตอบ ห้ามลุกจากที่นั่งจนกว่ากรรมการผู้ควบคุมการสอบจะได้เก็บกระดาษคำตอบแล้ว

หลังจากส่งกระดาษคำตอบแล้ว ต้องออกจากห้องสอบทันที และไม่กระทำการใดๆ เป็นที่รบกวนแก่นักศึกษาที่ยังสอบอยู่

1.16 มหาวิทยาลัยจะให้สัญญาณก่อนหมดเวลาสอบ 5 นาที ซึ่งหัวหน้าตึกสอบจะประกาศเตือน เพื่อให้ นักศึกษาตรวจทานและเตรียมส่งกระดาษคำตอบ หลังจากหมดเวลาสอบแล้ว ห้ามเขียนคำตอบต่อไปอีก

นักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษวินัย จดตรวจกระดาษคำตอบกระบวนวิชานั้น ทางทะเบียนเรียนถือเป็นสอบตก

1.17 การสอบไล่ทุกครั้งนักศึกษาจะต้องใช้กระดาษคำตอบที่มหาวิทยาลัยจัดไว้ให้โดยเฉพาะ และเขียนชื่อ นามสกุล รหัสประจำตัวพร้อมชื่อกระบวนวิชาลงบนหัวกระดาษคำตอบ ส่วนกระดาษคำตอบคำถามให้เขียนชื่อ นามสกุล รหัสประจำตัว ลงบนหัวกระดาษคำถามแผ่นแรกเท่านั้น

1.18 นักศึกษาที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ นำอาวุธติดตัวมาในห้องสอบให้นำไปฝากไว้ที่กรรมการควบคุมการสอบ

นักศึกษาผู้ใดฝ่าฝืนนำอาวุธติดไว้ที่ตัวขณะทำการสอบ มหาวิทยาลัยถือว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและจะพิจารณาลงโทษสถานหนัก

1.19 นักศึกษาผู้ใดเคยถูกลงโทษฐานกระทำผิดวินัยนักศึกษาเกี่ยวกับการสอบได้มาแล้ว และได้กระทำผิดวินัยนักศึกษาเกี่ยวกับการสอบได้อีก จะพิจารณาเพิ่มโทษอีกส่วนหนึ่ง ถ้าทุจริตในการสอบไล่ 2 ครั้งขึ้นไป อาจพิจารณาลงโทษวินัยนักศึกษาโดยลบชื่อจากทะเบียนนักศึกษา

1.20 นักศึกษาที่กระทำการฝ่าฝืนข้อปฏิบัติในการสอบไล่ ซึ่งมีลักษณะร้ายแรง มหาวิทยาลัยอาจจะพิจารณาลงโทษวินัยนักศึกษาโดยลบชื่อออกจากทะเบียนนักศึกษา

จบนิติศาสตร์ ทำอะไรได้บ้าง

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางนิติศาสตร์สามารถประกอบอาชีพได้ดังต่อไปนี้

1. ภาครัฐ หรือราชการ

1.1 กระทรวงยุติธรรม

ตำแหน่งผู้พิพากษา ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีต่าง ๆ ในศาลที่สังกัดอยู่ในกระทรวง-ยุติธรรม คุณสมบัติทั่วไปสำหรับผู้สมัครสอบเป็นผู้พิพากษาคือ ต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ และสอบไล่เนติบัณฑิต รวมทั้งได้ปฏิบัติงานทางกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งงานอื่น ๆ ในกระทรวงยุติธรรมที่รับผู้ที่จบการศึกษาทางนิติศาสตร์อีกด้วย เช่น พนักงานคุมประพฤติ พนักงานพิทักษ์ทรัพย์ พนักงานบังคับคดี เป็นต้น

1.2 สำนักอัยการสูงสุด

ตำแหน่งอัยการ ทำหน้าที่ในการฟ้องร้องดำเนินคดีผู้กระทำผิดทางอาญาต่อศาล นอกจากนี้ยังเป็นตัวแทนของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการดำเนินคดีในศาล ตรวจสอบสัญญาที่กระทำกับรัฐ และให้ความเห็นทางกฎหมายที่รัฐ หรือหน่วยงานของรัฐได้สอบถามหรือปรึกษาในด้านกฎหมาย ฯลฯ คุณสมบัติทั่วไปของผู้สมัครสอบตำแหน่งพนักงานอัยการเหมือนกับตำแหน่งผู้พิพากษา

1.3 กระทรวงมหาดไทย

ตำแหน่งนายตำรวจสัญญาบัตร นอกจากรับผู้ที่สำเร็จจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพรานแล้ว ยังเปิดรับผู้จบการศึกษาปริญญาตรีด้านกฎหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในสายสอบสวน และสายปราบปราม

นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งงานอื่น ๆ ในกระทรวงมหาดไทยอีก เช่น ปลัดอำเภอ พนักงานที่ดิน นิติกร พัฒนาการ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ฯลฯ

1.4 กระทรวงการคลัง

ตำแหน่งนิติกร นักวิชาการ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงการคลัง เช่น กรมสรรพากร กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต ฯลฯ

1.5 กระทรวงกลาโหม

ตำแหน่งตุลาการพระธรรมนูญ อัยการศาลทหาร นายทหารพระธรรมนูญ นายทหารเหล่าสารบรรณ และนายทหารการข่าว หรือเหล่าอื่นที่ทางราชการทหารต้องการ

1.6 กระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ

ตำแหน่งต่าง ๆ ในกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ สำหรับผู้ที่จบการศึกษาปริญญาตรีทางด้านกฎหมาย มีหลายตำแหน่ง เช่น อาจารย์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันส่วนใหญ่รับระดับปริญญาโท นักวิชาการ-ศึกษา เจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป นิติกร เจ้าหน้าที่บริหารงานบุคคล เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่พัสดุ

2. ภาครัฐวิสาหกิจ

ผู้จบปริญญาตรีทางกฎหมายสามารถปฏิบัติงานในหน่วยงานของภาครัฐวิสาหกิจได้ทุกหน่วยงาน ในตำแหน่งต่าง ๆ เช่น นิติกร เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย ฯลฯ

3. ภาคเอกชน

ผู้จบปริญญาตรีทางกฎหมายสามารถทำงานในภาคเอกชนได้เกือบทุกประเภท เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายบุคคล เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย พนักงานเร่งรัดหนี้สิน อาจารย์ในมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยเอกชน หรือหากต้องการจะประกอบอาชีพส่วนตัวก็สามารถประกอบอาชีพเป็น ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมาย ฯลฯ

แนวทางการศึกษาต่อ

นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาเป็นนิติศาสตรบัณฑิตแล้ว สนใจจะศึกษาต่อทางกฎหมาย อาทิเช่น ปริญญาโท, เนติบัณฑิต, หรืออบรมวิชาว่าความ

เนติบัณฑิต

หลักสูตรการเรียนการสอนของเนติบัณฑิต มีดังนี้

ภาคหนึ่ง	
กลุ่มวิชากฎหมายอาญา 10 ข้อ	กลุ่มวิชากฎหมายแพ่ง 10 ข้อ
- กฎหมายอาญา	- ทรัพย์ - ที่ดิน
- กฎหมายแรงงานและวิธีพิจารณาคดีในศาลแรงงาน	- นิติกรรม - สัญญา
- กฎหมายภาษีอากร	- ห้าง
- กฎหมายรัฐธรรมนูญ	- ละเมิด
- กฎหมายปกครอง	- ซื้อขาย - เช่าทรัพย์ - เช่าซื้อ
	- ยืม - ค้ำประกัน - จำน่า - จำนอง
	- ตัวแทน - ประกันภัย - ตัวเงิน - บัญชี เดินสะพัด
	- หุ้นส่วน - บริษัท
	- ครอบครัว - มรดก
	- กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา
	- กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ
ภาคสอง	
กลุ่มวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 10 ข้อ	กลุ่มวิชากฎหมายวิธีพิจารณาแพ่ง 10 ข้อ
- กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	- กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
- สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม	- กฎหมายล้มละลาย
- กฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน	- กฎหมายฟื้นฟูกิจการ
- ว่าความ การถามพยานและการจัดทำเอกสารทางกฎหมาย	- ระบบศาลและพระธรรมนูญศาลยุติธรรม
- ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย	

การบรรยาย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา จัดให้มีการบรรยายในแต่ละภาคการศึกษาของการศึกษาเป็น **ภาคปกติ** ระหว่างเวลา 08.00-16.00 น. ของวันจันทร์ ถึง วันศุกร์ และ**ภาคค่ำ** ระหว่างเวลา 17.00-20.00 น. ของวันจันทร์ถึงวันศุกร์ และวันเสาร์ เวลา 08.00-17.00 น. และ**การบรรยายภาคทบทวน**ในแต่ละภาคการศึกษาของทุกวันอาทิตย์ ระหว่างเวลา 08.00-17.00 น. โดยมีการถ่ายทอดสดภาพและเสียงการบรรยายภาคค่ำและภาคทบทวนไปยังศูนย์ต่างจังหวัดด้วย

อบรมวิชาว่าความ

การฝึกอบรมวิชาว่าแห่งสภานายความ แบ่งออกเป็น
ตัวรุ่น

1. ภาคทฤษฎี -- สอบภาคทฤษฎีผ่าน จึงสอบภาคปฏิบัติ
2. ภาคปฏิบัติ -- การสอบภาคปฏิบัติ ต้องเข้ารับการฝึกอบรมกับ

สำนักงานทนายความ หรือจะเลือกฝึกกับสภานายความก็ได้ ระยะเวลา 6 เดือน แล้วให้หัวหน้าสำนักงานทนายความเซ็นรับรองให้คะแนน แล้วจึงเข้าสอบภาคปฏิบัติ

ตัวปี -- เวลาในการฝึกอบรม ๑ ปี แล้วให้หัวหน้าสำนักงานทนายความรับรอง แล้วไปขึ้นทะเบียนสอบกับสภานายความ

รวมเว็บไซต์ด้านกฎหมาย

ลำดับที่	ชื่อเว็บ	ที่อยู่ของเว็บไซต์
1	กระทรวงยุติธรรม	http://www.moj.go.th
2	เครือข่ายกฎหมายมหาชนไทย	http://www.pub-law.net
3	เนติบัณฑิตสภาฯ	http://www.thethaibar.or.th
4	รวมกฎหมายทุกฉบับ	http://www.kodmhai.com
5	รวมกฎหมายสรรพสามิต	http://www.excise.go.th
6	วุฒิสภา	http://www.senate.go.th
7	ศาลฎีกา	http://www.supremecourt.or.th
8	ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง	http://www.ipitc.coj.go.th
9	ศาลปกครองกลาง	http://www.admincourt.go.th
10	ศาลแพ่งกรุงเทพใต้	https://civilbsc.coj.go.th
11	ศาลยุติธรรม	http://www.coj.go.th

12	ศาลรัฐธรรมนูญ	http://www.constitutionalcourt.or.th
13	ศาลล้มละลายกลาง	http://www.cbc.coj.go.th
14	สหภาพทนายความฯ	http://www.lawyerscouncil.or.th
15	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	http://www.krisdika.go.th
16	สำนักงานอัยการสูงสุด	http://www.ago.go.th

ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง
ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี
พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๕ มาตรา ๑๘ (๑) และ (๒) มาตรา ๕๐ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๔๑ สภามหาวิทยาลัยรามคำแหง ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ จึงออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๐”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้กับนักศึกษาที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาค ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๐ เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

๓.๑ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๕๑

๓.๒ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๕๒

๓.๓ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๕๕

๓.๔ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ๒๕๕๕

๓.๕ ข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยปีการศึกษา ภาคการศึกษา

และวันสำเร็จการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๐

บรรดาข้อบังคับ หรือระเบียบ หรือประกาศอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้วในข้อบังคับนี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับข้อบังคับนี้ให้ใช้ข้อบังคับนี้แทน

ข้อ ๔ ในข้อบังคับนี้

“มหาวิทยาลัย” หมายความว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหง

“สภามหาวิทยาลัย” หมายความว่า สภามหาวิทยาลัยรามคำแหง

“อธิการบดี” หมายความว่า อธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง

“นักศึกษา” หมายความว่า นักศึกษาที่ศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ข้อ ๕ ผู้มีสิทธิเข้าศึกษา คุณสมบัติและคุณสมบัติ

๕.๑ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาตอนปลาย)

หรือเทียบเท่า หรือ

๕.๒ เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งและเงินเดือน ตั้งแต่ระดับปฏิบัติงานขึ้นไป และเป็น ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภาคบังคับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาตอนต้น) หรือเทียบเท่า หรือ

๕.๓ เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ หรือลูกจ้างของรัฐซึ่งได้ปฏิบัติงานมาแล้วรวมกันไม่น้อยกว่า ๕ ปี และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภาคบังคับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาตอนต้น) หรือเทียบเท่า หรือ

๕.๔ เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเขต สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือกรรมการสุขาภิบาล หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรภาคบังคับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาตอนต้น) หรือเทียบเท่า หรือ

๕.๕ เป็นผู้ซึ่งสภามหาวิทยาลัยได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้รับเข้าศึกษาได้

ข้อ ๖ คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษา

ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

๖.๑ ไม่เป็นผู้มีโรคติดต่อร้ายแรง โรคที่สังคมรังเกียจ หรือโรคสำคัญที่จะเป็นอุปสรรค

ต่อการศึกษา

๖.๒ เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยและไม่บกพร่องในศีลธรรมอันดี

๖.๓ ไม่เคยถูกไล่ออกจากสถาบันใด ๆ เนื่องจากกระทำความผิด หรือมีความประพฤติ

เสื่อมเสีย

๖.๔ มีคุณสมบัติอย่างอื่นตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ข้อ ๗ การสมัครเข้าเป็นนักศึกษา

๗.๑ ผู้มีสิทธิเข้าศึกษามีคุณสมบัติและคุณสมบัติตามข้อ ๕ และข้อ ๖ ให้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาได้ไม่เกินสองรหัสในขณะที่ยังมีสถานภาพการเป็นนักศึกษาอยู่ โดยมีเงื่อนไขในการสมัครต้องสมัครต่างคณะกัน และต้องเป็นการสมัครระหว่างหลักสูตรพิเศษที่บังคับเวลาเรียนกับหลักสูตรปกติที่ไม่บังคับเวลาเรียนเท่านั้น

๗.๒ มหาวิทยาลัยจะรับสมัครเข้าเป็นนักศึกษาละครั้งหรือหลายครั้ง หรือตลอดทั้งปีก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๗.๓ ให้ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาซื้อใบสมัครและระเบียบการได้ตามวัน เวลา สถานที่ และวิธีการที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๗.๔ ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษา ต้องส่งเอกสารและหลักฐานดังต่อไปนี้ ให้แก่สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ หากมิได้สมัครตามที่ได้กำหนดไว้แล้ว ให้ถือว่าสละสิทธิการใช้ใบสมัคร

๗.๔.๑ กรณีสมัครด้วยตนเอง

(๑) ใบสมัครและใบขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาซึ่งได้กรอกข้อความครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน ๑ ฉบับ

(๒) หนังสือสำคัญแสดงคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด พร้อมด้วยสำเนาจำนวน ๒ ฉบับ

ในกรณีที่ผู้สมัครสมัครตามความใน ๕.๒ หรือความใน ๕.๓ และความใน ๕.๔ ต้องมีหนังสือรับรองจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง ตำแหน่งผู้อำนวยการหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เคยปฏิบัติงานมาก่อน และลงนามโดยผู้มีอำนาจออกหนังสือรับรองนั้น พร้อมด้วยสำเนาจำนวน ๒ ฉบับ

- (๓) สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน ๒ ฉบับ
- (๔) ใบรับรองแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง สาขาเวชกรรม จำนวน ๑ ฉบับ
- (๕) รูปถ่ายสี หน้าที่ตรง ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาสี ถ่ายมาแล้วไม่เกิน ๖ เดือน ขนาด ๑.๕ นิ้ว ถึง ๒ นิ้ว จำนวน ๑ รูป
- (๖) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน ๓ ฉบับ
- (๗) สำเนาเอกสารอย่างอื่น (ถ้ามี) เช่น หนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หรือคำนำหน้าชื่อ การสมรส การรับบุตรบุญธรรม การหย่า อย่างละจำนวน ๒ ฉบับ
- (๘) กรณีเป็นพระภิกษุ สามเณร ให้ถ่ายสำเนาใบสุทธิ (แทนบัตรประจำตัวประชาชน) หน้า ๒ หน้า ๓ หน้า ๔ และหน้า ๕ แนบ จำนวน ๔ ฉบับ
- (๙) กรณีเป็นชาวต่างชาติ ให้ถ่ายสำเนาหนังสือเดินทาง (แทนบัตรประจำตัวประชาชน) จำนวน ๕ ฉบับ

๗.๔.๒ กรณีสมัครทางไปรษณีย์

- (๑) ใบสมัครและใบขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา สำหรับสมัครทางไปรษณีย์ ซึ่งได้กรอกข้อความครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน ๑ ฉบับ
- (๒) สำเนาหนังสือสำคัญแสดงคุณวุฒิตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน ๒ ฉบับ

ในกรณีที่ใช้คุณวุฒิตามความใน ๕.๒ หรือความใน ๕.๓ และความใน ๕.๔ ต้องมีหนังสือรับรองจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง ตำแหน่งผู้อำนวยการหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เคยปฏิบัติงานมาก่อน และลงนามโดยผู้มีอำนาจออกหนังสือรับรองนั้น พร้อมด้วยสำเนา จำนวน ๑ ฉบับ

- (๓) สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน ๒ ฉบับ
- (๔) ใบรับรองแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง สาขาเวชกรรม จำนวน ๑ ฉบับ
- (๕) รูปถ่ายสี หน้าที่ตรง ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาสี ถ่ายมาแล้วไม่เกิน ๖ เดือน ขนาด ๑.๕ นิ้ว ถึง ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป
- (๖) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน ๓ ฉบับ
- (๗) สำเนาเอกสารอย่างอื่น (ถ้ามี) เช่น หนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หรือคำนำหน้าชื่อ การสมรส การรับบุตรบุญธรรม การหย่า อย่างละจำนวน ๒ ฉบับ
- (๘) กรณีเป็นพระภิกษุ สามเณร ให้ถ่ายสำเนาใบสุทธิ (แทนบัตรประจำตัวประชาชน) หน้า ๒ หน้า ๓ หน้า ๔ และหน้า ๕ แนบ จำนวน ๓ ฉบับ
- (๙) กรณีเป็นชาวต่างชาติ ให้ถ่ายสำเนาหนังสือเดินทาง (แทนบัตรประจำตัวประชาชน) จำนวน ๕ ฉบับ

๗.๔.๓ กรณีสมัครทางอินเทอร์เน็ต

- (๑) ใบสมัครและใบขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา ซึ่งได้กรอกข้อความครบถ้วนสมบูรณ์ลงในเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย จำนวน ๑ ฉบับ
- (๒) สำเนาหนังสือสำคัญแสดงคุณวุฒิตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด จำนวน ๒ ฉบับ

ในกรณีที่ใช้คุณสมบัติตามความใน ๕.๒ หรือความใน ๕.๓ และความใน ๕.๔ ต้องมีหนังสือรับรองจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง ตำแหน่งผู้อำนวยการหรือเทียบเท่าขึ้นไป หรือหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่เคยปฏิบัติงานมาก่อน และลงนามโดยผู้มีอำนาจออกหนังสือรับรองนั้น พร้อมด้วยสำเนาจำนวน ๒ ฉบับ

- (๓) สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน ๒ ฉบับ
- (๔) ใบรับรองแพทย์แผนปัจจุบันชั้นหนึ่ง สาขาเวชกรรม จำนวน ๑ ฉบับ
- (๕) รูปถ่ายสี หน้าตรง ไม่สวมหมวก ไม่สวมแว่นตาสีแว่นตาแล้ว ไม่เกิน ๖ เดือน ขนาด ๑.๕ นิ้ว ถึง ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป
- (๖) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน จำนวน ๒ ฉบับ
- (๗) สำเนาเอกสารอย่างอื่น (ถ้ามี) เช่น หนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หรือคำนำหน้าชื่อ การสมรส การรับบุตรบุญธรรม การหย่า อย่างละจำนวน ๒ ฉบับ
- (๘) กรณีเป็นพระภิกษุ สามเณร ให้ถ่ายสำเนาใบสุทธิ (แทนบัตรประจำตัวประชาชน) หน้า ๒ หน้า ๓ หน้า ๔ และหน้า ๕ แนบ จำนวน ๒ ฉบับ
- (๙) กรณีเป็นชาวต่างชาติ ให้ถ่ายสำเนาหนังสือเดินทาง (แทนบัตรประจำตัวประชาชน) จำนวน ๔ ฉบับ

สำเนาเอกสารตามความใน ๗.๔.๑ ความใน ๗.๔.๒ และความใน ๗.๔.๓ (๒) (๓) (๖) (๗) (๘) และ (๙) ให้ผู้สมัครลงนามรับรองในสำเนาเอกสารว่าได้ถ่ายจากต้นฉบับจริง

๗.๕ การรับผู้ใดเข้าเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยอาจพิจารณาความประพฤติและความเหมาะสมในสาขาวิชาที่สมัคร โดยวิธีสอบคัดเลือกและหรือวิธีอื่นใดตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งจะประกาศให้ทราบเป็นคราว ๆ ไป

กรณีผู้สมัครเข้าศึกษาในคณะที่มีเกณฑ์หรือข้อกำหนดขององค์กรสภาวิชาชีพหรืออื่น ๆ ของสาขาวิชานั้น ๆ ให้เป็นไปตามที่คณะกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารงานมหาวิทยาลัยรามคำแหงและจัดทำเป็นประกาศมหาวิทยาลัย

๗.๖ ให้คณบดี หรือตัวแทนคณบดี หรือเจ้าหน้าที่ผู้ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัยเป็นผู้อนุมัติให้รับเข้าเป็นนักศึกษา หากเห็นว่าไม่สมควรรับผู้สมัครรายใดเข้าเป็นนักศึกษา ให้รายงานความเห็นต่ออธิการบดี อธิการบดีอาจสั่งให้รับหรือไม่รับผู้สมัครรายนั้นเข้าเป็นนักศึกษาก็ได้ ในกรณีที่อธิการบดีสั่งไม่รับให้เสนอเหตุผลให้สภามหาวิทยาลัยทราบ

๗.๗ ผู้สมัครจะต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้องตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยให้ตรงกับความเป็นจริงทุกประการ หากไม่เป็นความจริงเพียงข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลักฐานใดที่ใช้สมัครไม่ถูกต้องตามข้อบังคับ โดยที่มหาวิทยาลัยอาจตรวจพบได้ในภายหลังการสมัครเป็นนักศึกษาแล้ว ให้มหาวิทยาลัยถอนสถานภาพการเป็นนักศึกษาทันที โดยมหาวิทยาลัยไม่คืนเงินที่ได้ชำระไว้แล้วทั้งสิ้น รวมทั้งผลการสอบที่ผ่านมาถือเป็นเสียเปล่า มหาวิทยาลัยจะไม่รับรวมเป็นหน่วยกิตสะสมให้

๗.๘ กรณีผู้สมัครใช้วุฒิการศึกษาของต่างประเทศ หลักฐานที่ใช้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาประกอบด้วยหนังสือรับรองการเทียบระดับชั้นวุฒิการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการของประเทศไทย หรือหน่วยงานที่กำกับดูแลทางการศึกษาของรัฐบาลแต่ละประเทศ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานของรัฐบาลที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น หรือกระทรวงต่างประเทศ หรือสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลรับรองหลักฐาน

การศึกษาที่ผู้สมัครนำมาเป็นหลักฐานประกอบการสมัครเป็นวุฒิกการศึกษาระดับใด ตามหลักสูตรที่รัฐบาลแต่ละประเทศกำหนด และเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาล

กรณีผู้สมัครใช้วุฒิกการศึกษาดังประเทศ วุฒิกการศึกษานั้นต้องได้รับการรับรองจากสถาบันการศึกษาที่สำเร็จการศึกษามา ถ้ามีค่าใช้จ่ายในการรับรองวุฒิกการศึกษาค่าธรรมเนียมให้เป็นไปตามข้อบังคับว่าด้วยอัตราค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าลงทะเบียนเรียนและค่าบำรุงการศึกษา

ข้อ ๘ การรับโอนนิสิตนักศึกษาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น

๘.๑ การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาตรี ต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

๘.๒ ต้องเป็นหรือเคยเป็นนิสิตนักศึกษาจากสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า ในหลักสูตรที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง และไม่เป็นผู้ถูกลงโทษทางวินัย

๘.๓ การเทียบโอนผลการเรียนเป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบ

๘.๔ การเทียบโอนผลการเรียนเป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่สอบได้ต้องไม่ต่ำกว่าระดับคะแนนตัวอักษร C หรือแต้มระดับคะแนน ๒.๐๐ หรือเทียบเท่า และหรือเป็นไปตามเงื่อนไขของหลักสูตรของสาขาวิชานั้นกำหนด

๘.๕ นักศึกษาจะเทียบวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตได้ ตามที่คณะกรรมการประจำคณะที่นักศึกษาสังกัดเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามในสี่ของหลักสูตรที่สาขานั้นกำหนด

๘.๖ การเทียบโอนผลการเรียนเป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ได้รับอนุมัติให้เทียบโอนจากสถาบันอุดมศึกษาอื่น มหาวิทยาลัยจะไม่นำมาคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

๘.๗ ในกรณีที่มหาวิทยาลัยเปิดหลักสูตรใหม่จะเทียบโอนนักศึกษาให้เข้าศึกษาได้ไม่เกินกว่าชั้นปีและภาคการศึกษาที่ได้รับอนุญาตให้นักศึกษาเรียนอยู่ตามหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว

๘.๘ ค่าใช้จ่ายและการชำระค่าใช้จ่ายในการขอเทียบโอนให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัย

๘.๙ นักศึกษาที่ขอเทียบโอนจะต้องใช้เวลาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ไม่น้อยกว่า ๑ ปีการศึกษา จึงจะมีสิทธิขอสำเร็จการศึกษาได้

๘.๑๐ ระยะเวลาศึกษาและกระบวนวิชาที่ต้องศึกษาในมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อ ๑๔ ทั้งนี้ ต้องลงทะเบียนเรียนในมหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า ๑ ปีการศึกษา และต้องศึกษากระบวนวิชาตามที่คณะกรรมการประจำคณะที่รับเข้าศึกษากำหนด ให้ได้หน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของหน่วยกิตรวมทั้งหมด

ข้อ ๙ ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาที่มีสิทธิเทียบโอนหน่วยกิต นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในข้อ ๘ ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๔ มหาวิทยาลัยอาจให้สิทธิเทียบโอนหน่วยกิตกรณีอื่น ๆ ก็ได้ โดยให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ซึ่งจะประกาศให้ทราบเป็นคราว ๆ ไป

ข้อ ๑๐ การรับสมัครผู้ได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร

ผู้ได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร จากสถาบันอื่นที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับรอง อาจสมัครเข้าเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาในระดับ

ปริญญาตรีสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งได้ การพิจารณารับสมัครผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว ให้นำความในข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การเทียบวิชาและรับโอนหน่วยกิตสำหรับนักศึกษาซึ่งเข้าศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประจำคณะที่รับเข้าศึกษากำหนด และให้เป็นไปตามความใน ๘.๖

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่สมัครกลับเข้าเป็นนักศึกษาใหม่ และขอใช้สิทธิเทียบโอนหน่วยกิตตามวรรคหนึ่ง หรือตามข้อ ๙ หรือข้อ ๑๔ มหาวิทยาลัยให้สิทธิเทียบโอนหน่วยกิตสะสมเดิมในกระบวนวิชาที่โอนได้ โดยมหาวิทยาลัยจะเทียบอักษรระดับคะแนนตามผลสอบไล่ที่นักศึกษาสอบได้ก่อนการใช้ข้อบังคับฉบับนี้ คือ อักษรระดับคะแนน G จะถูกปรับเป็นอักษรระดับคะแนน A และอักษรระดับคะแนน P จะถูกปรับเป็นอักษรระดับคะแนน C⁺

การเทียบวิชาและรับโอนหน่วยกิต สำหรับนักศึกษาที่เข้าศึกษาตามวรรคสาม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประจำคณะกำหนด โดยห้ามใช้เทียบโอนในกรณีที่เป็นสาขาวิชาเดิม และกลุ่มวิชาเอกเดิม

ข้อ ๑๑ การชำระค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าลงทะเบียนเรียน ค่าบำรุงมหาวิทยาลัย และการขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา

๑๑.๑ ผู้ได้รับอนุมัติเข้าเป็นนักศึกษาตามความใน ๗.๖ แล้ว ต้องไปชำระเงินค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นนักศึกษา ค่าขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา ค่าบัตรประจำตัวนักศึกษา ค่าสมาชิกหนังสือพิมพ์ข่าวรามคำแหง ค่าลงทะเบียนเรียนเป็นรายหน่วยกิต ค่าบำรุงมหาวิทยาลัยและค่าเทียบโอนหน่วยกิต สำหรับนักศึกษาประเภทเทียบโอนหน่วยกิต ตามวัน เวลา สถานที่ และวิธีการที่มหาวิทยาลัยกำหนด

สำหรับผู้สมัครทางไปรษณีย์และผู้สมัครทางอินเทอร์เน็ต การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๑๑.๒ ถ้าผู้ได้รับอนุมัติเข้าเป็นนักศึกษาตามความใน ๗.๖ ไม่ลงทะเบียนเรียนให้เสร็จสิ้นตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ถือว่าไม่มีสถานภาพนักศึกษา ยกเว้นมหาวิทยาลัยกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

๑๑.๓ เมื่อสำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผลขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา และรับลงทะเบียนเรียนแล้ว มหาวิทยาลัยจะออกบัตรประจำตัวนักศึกษาตามแบบและวิธีการที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ข้อ ๑๒ รหัสประจำตัวนักศึกษา

รหัสประจำตัวนักศึกษา (Student code) ประกอบด้วยเลข ๑๐ ตัวดังนี้

BEFAXXXXXC

หลัก BE คือ เลข พ.ศ.....FA คือ เลข 01, 02, 03.....99 เป็นเลขประจำคณะ X คือ เลข 0, 1, 2, 3,.....9 แสดงถึงลำดับที่เข้าศึกษาในแต่ละปี และ C คือเลขที่ใช้ตรวจสอบเลขทั้ง ๙ ตัวข้างหน้า (check digit)

เมื่อนักศึกษาย้ายคณะหรือเปลี่ยนสาขาวิชา ให้คงรหัสประจำตัวไว้อย่างเดิมและให้เพิ่มเลขอีกกลุ่มหนึ่ง มี ๔ ตัว ดังนี้

FAMJ

หลัก FA คือ เลขประจำคณะที่ย้ายเข้า และหลัก MJ คือ เลขประจำสาขาวิชาที่ย้ายเข้า เลขประจำคณะและเลขประจำสาขาวิชา ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ข้อ ๑๓ การลงทะเบียนเรียน

๑๓.๑ นักศึกษาแต่ละคนมีอาจารย์ที่ปรึกษาตามที่มหาวิทยาลัย หรือคณะแต่งตั้ง อาจารย์ที่ปรึกษานั้น มหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งและมอบหมายอาจารย์หรือบุคคลอื่น ให้ทำหน้าที่แนะนำ ปรึกษาการเรียน ตกเดือน และดูแลความประพฤตินักศึกษาได้

๑๓.๒ มหาวิทยาลัยจะจัดให้มีการลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคการศึกษา

ในการลงทะเบียนเรียน นักศึกษาต้องใช้เอกสารต่าง ๆ สำหรับลงทะเบียนเรียน ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด ส่วนวัน เวลา และสถานที่ ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๑๓.๓ นักศึกษาจะลงทะเบียนเรียนโดยปรึกษาและขอรับความเห็นชอบจากอาจารย์ ที่ปรึกษาก่อนหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่นักศึกษาชั้นปีที่ ๑ ซึ่งสมัครเข้าเป็นนักศึกษาด้วยตนเองต้องปรึกษา และได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา หรือผู้ที่มหาวิทยาลัยมอบหมายก่อน จึงจะลงทะเบียนเรียน ในชั้นปีที่ ๑ ภาค ๑ ได้

๑๓.๔ การลงทะเบียนเรียนให้ลงทะเบียนได้ไม่น้อยกว่า ๙ หน่วยกิต และไม่เกิน ๒๒ หน่วยกิต ในภาคการศึกษาปกติ ส่วนในภาคฤดูร้อนให้ลงทะเบียนเรียนได้ไม่เกิน ๙ หน่วยกิต

ในกรณีที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนน้อยกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ หรือเกินเกณฑ์ขั้นสูง ที่กำหนดไว้ในวาระหนึ่ง เนื่องจากจะจบการศึกษา ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณบดีหรือผู้ที่ได้รับ มอบหมาย หากมหาวิทยาลัยตรวจสอบพบว่านักศึกษายังไม่สามารถจบการศึกษาได้ ในภาคนั้น ๆ มหาวิทยาลัยจะตัดกระบวนวิชาที่เกินเกณฑ์ออกตามลำดับสุดท้ายขึ้นไปให้เหลือเท่าที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยไม่คืนเงิน

๑๓.๕ กระบวนวิชาใดมีนักศึกษาลงทะเบียนเรียนในภาคหนึ่ง ๆ ไม่ถึง ๑๐ คน มหาวิทยาลัย อาจประกาศต่อนักเรียนวิชานั้นก็ได้ ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นกระบวนวิชาบังคับที่นักศึกษาต้อง ลงทะเบียนเรียนเพื่อจบการศึกษาในภาคนั้น ๆ

ข้อ ๑๔ ระยะเวลาศึกษา

ระยะเวลาศึกษาเพื่อรับปริญญาตรี กำหนดไม่เกิน ๘ ปีการศึกษา สำหรับหลักสูตร ๔ ปี ไม่เกิน ๑๐ ปีการศึกษา สำหรับหลักสูตร ๕ ปี และไม่เกิน ๑๒ ปีการศึกษา สำหรับหลักสูตร ๖ ปี

การนับระยะเวลา ๘ ปีการศึกษา ๑๐ ปีการศึกษา และ ๑๒ ปีการศึกษา ได้คำนวณ เป็นภาคการศึกษา โดยให้ถือว่า ๑ ปีการศึกษา มี ๒ ภาคการศึกษาปกติ หากมีภาคฤดูร้อนเนื่องจาก ภาคการศึกษาสุดท้ายของปีการศึกษานั้น ๆ ก็ให้นับรวมด้วย

ผู้ใดเป็นนักศึกษาครบ ๘ ปีการศึกษา ๑๐ ปีการศึกษา และ ๑๒ ปีการศึกษาแล้ว แต่ผลของการศึกษายังไม่เพียงพอที่จะได้รับการเสนอชื่อเพื่อรับปริญญาตรี สถานภาพนักศึกษาของผู้นั้น เป็นอันสิ้นสุดลง แต่อาจสมัครกลับเข้าเป็นนักศึกษาใหม่ในคณะใดก็ได้

มหาวิทยาลัยอาจเทียบหน่วยกิตสะสมให้แก่นักศึกษาที่สมัครกลับเข้าเป็นนักศึกษาใหม่ ตามวาระสามได้ตามที่คณะกรรมการประจำคณะที่รับเข้าศึกษาเห็นสมควร โดยผู้สมัครจะต้อง ชำระค่าเทียบโอนหน่วยกิตตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด และไม่เป็นการให้นักศึกษาใช้สิทธิซ้ำซ้อนกับการ เทียบวิชา และรับโอนหน่วยกิตตามข้อ ๑๐ วาระสาม

ข้อ ๑๕ ระบบการศึกษา

๑๕.๑ มหาวิทยาลัยดำเนินการศึกษาแบบทวิภาค (Semester system) โดยแบ่งเวลาศึกษาในปีการศึกษาหนึ่งออกเป็น ๒ ภาคการศึกษาปกติ คือ ภาค ๑ (First semester) และภาค ๒ (Second semester) และภาคฤดูร้อน (Summer session) ภาค ๑ และภาค ๒ ใช้เวลาภาคละ ๑๘ สัปดาห์ (เรียนในชั้น ๑๖ สัปดาห์ กับสอบไล่ ๒ สัปดาห์) และภาคฤดูร้อน เวลา ๘ สัปดาห์ (เรียนในชั้น ๗ สัปดาห์ กับสอบไล่ ๑ สัปดาห์)

ภาคฤดูร้อน นักศึกษาจะไม่ลงทะเบียนเรียนก็ได้

๑๕.๒ ปีการศึกษาเริ่มต้นตั้งแต่วันแรกที่มีการบรรยายในชั้นเรียน ภาค ๑ และสิ้นสุดวันก่อนวันแรกที่มีการบรรยายในชั้นเรียนของปีการศึกษาถัดไป

วันเริ่มต้นและวันสุดท้ายของปีการศึกษาและภาคการศึกษา ให้เป็นไปตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

ให้กำหนดวันถัดจากวันสอบไล่วันสุดท้ายของแต่ละภาคการศึกษาเป็นวันสำเร็จการศึกษา เว้นแต่ผู้ที่มีผลการศึกษาคงตัวตามหลักสูตรก่อนการสอบไล่ ตามประกาศของมหาวิทยาลัยให้ถือว่าผู้นั้นมีผลการศึกษาคงตัวตามหลักสูตรเป็นวันสำเร็จการศึกษา

๑๕.๓ ผู้สมัครเข้าเป็นนักศึกษาที่ใช้สิทธิเทียบโอนหน่วยกิต ตั้งแต่ ๒ รหัสขึ้นไป แม้จะมีหน่วยกิตสะสมครบหลักสูตรในวันสมัครเข้าเป็นนักศึกษาใหม่จะถือว่าสำเร็จการศึกษา เมื่อมีการลงทะเบียนเพิ่มเติมและสอบไล่ได้อีกจะระดับคะแนนตั้งแต่ D ขึ้นไป อย่างน้อย ๖ หน่วยกิตโดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณบดี

๑๕.๔ มหาวิทยาลัยอำนวยความสะดวกด้วยระบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary system) คณะใดหรือภาควิชาใด มีหน้าที่เกี่ยวกับสาขาวิชาใดก็จะอำนวยความสะดวกและวิจัยในสาขานั้น ๆ แก่นักศึกษาของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ คณะหรือภาควิชาต่าง ๆ จะไม่เปิดสอนกระบวนวิชาซ้ำกัน

๑๕.๕ สาขาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย แบ่งการสอนออกเป็นกระบวนวิชา (Course) กระบวนวิชาหนึ่ง ๆ กำหนดเนื้อเรื่องมากน้อยเป็นจำนวนหน่วยกิต (Semester credit) และทำการสอนกระบวนวิชาหนึ่ง ๆ เสร็จสิ้นในเวลา ๑ ภาคการศึกษา

๑๕.๖ หน่วยกิต หมายถึง เลขจำนวนที่ใช้แสดงปริมาณการศึกษาที่นักศึกษาได้รับจากมหาวิทยาลัยแต่ละกระบวนวิชาจะมีจำนวนหน่วยกิตกำหนดไว้

๑๕.๗ จำนวนหน่วยกิตมีวิธีคิด ดังนี้

๑๕.๗.๑ กระบวนวิชาที่ใช้เวลาบรรยายปกติสัปดาห์ละ ๑ ชั่วโมง
ตลอด ๑ ภาคการศึกษา กำหนดให้มีค่า ๑ หน่วยกิต

๑๕.๗.๒ กระบวนวิชาที่ใช้เวลาปฏิบัติทดลอง การอภิปราย การฝึก ฯลฯ โดยปกติใช้เวลา ๒ ชั่วโมง หรือ ๓ ชั่วโมงต่อ ๑ สัปดาห์ ตลอด ๑ ภาคการศึกษา มีค่าเป็น ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ หน่วยกิต ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของวิชานั้น ๆ และตามที่แต่ละคณะกำหนด

๑๕.๘ กระบวนวิชาหนึ่ง ๆ จะประกอบด้วยอักษรย่อของสาขาวิชา เลขประจำกระบวนวิชา จำนวนหน่วยกิต ชื่อเต็มของกระบวนวิชา เนื้อเรื่องที่สอนในกระบวนวิชานั้น และพื้นฐานของนักศึกษาที่ควรจะเรียนกระบวนวิชานั้นได้

การกำหนดให้ต้องเรียนวิชาพื้นฐานกระบวนวิชาใดมาก่อน ให้เป็นอำนาจของคณบดี

๑๕.๙ อักษรย่อของสาขาวิชาให้ใช้ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๑๕.๑๐ เลขประจำกระบวนวิชาประกอบด้วยเลข ๔ ตัว มีความหมายดังนี้

๑๕.๑๐.๑ เลขตัวแรก (หลักพัน) แสดงถึงชั้นของกระบวนวิชาดังนี้

เลข “๑” แสดงถึงกระบวนวิชาชั้นปีที่ ๑ (Freshman course)

เลข “๒” แสดงถึงกระบวนวิชาชั้นปีที่ ๒ (Sophomore course)

เลข “๓” แสดงถึงกระบวนวิชาชั้นปีที่ ๓ (Junior course)

เลข “๔” และ “๕” แสดงถึงกระบวนวิชาชั้นปีที่ ๔ (Senior course)

๑๕.๑๐.๒ เลขตัวที่สอง (หลักร้อย) แสดงกลุ่มวิชาย่อย

๑๕.๑๐.๓ เลขตัวที่สามและเลขตัวที่สี่ (หลักสิบและหลักหน่วย) แสดง

ลำดับของวิชา และอาจกำหนดเลขบางตัวให้มีความหมายเฉพาะก็ได้ เช่น กระบวนวิชาที่ต้องเรียนสองภาคต่อเนื่องกัน (Two-semester course) ให้ลงท้ายด้วยเลข “๑” และเลข “๒” ส่วนกระบวนวิชาที่ไม่สอนต่อเนื่องกัน ให้ลงท้ายด้วย ๓, ๔, ๕,..... เป็นต้น

๑๕.๑๑ ในกรณีที่ยกเลิกการสอนในกระบวนวิชาใด ๆ ให้คงพิมพ์กระบวนวิชานั้นไว้ในหลักสูตรเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๘ ปีการศึกษา แต่ให้บอกไว้ในวงเล็บว่า ยกเลิกการสอนกระบวนวิชานี้ตั้งแต่เมื่อไร

๑๕.๑๒ ในกรณีที่เปิดสอนกระบวนวิชาใหม่ ให้กำหนดเลขประจำกระบวนวิชาใหม่ที่ยังไม่เคยนำมาใช้ ถ้ามีความจำเป็นอาจกำหนดให้ใช้เลขเก่าที่ได้เลิกใช้มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๘ ปีการศึกษาก็ได้ และให้บอกไว้ในวงเล็บว่าเปิดสอนครั้งแรกเมื่อไร

๑๕.๑๓ กระบวนวิชาใดที่มีลักษณะเทียบเท่ากัน ต้องบ่งไว้ในแต่ละกระบวนวิชาด้วย เพราะกระบวนวิชาดังกล่าวจะนับเป็นหน่วยกิตสะสมได้เพียงกระบวนวิชาใดกระบวนวิชาหนึ่งเท่านั้น

๑๕.๑๔ การกำหนดสถานภาพนักศึกษา ให้กำหนดไว้ดังนี้

๑๕.๑๔.๑ นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมไม่เกิน ๓๕ หน่วยกิต

เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๑

๑๕.๑๔.๒ นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมระหว่าง ๓๖ - ๗๐ หน่วยกิต

เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๒

๑๕.๑๔.๓ นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมระหว่าง ๗๑ - ๑๐๕ หน่วยกิต

เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๓

๑๕.๑๔.๔ นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมเกิน ๑๐๖ - ๑๓๙ หน่วยกิต

เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๔

๑๕.๑๔.๕ นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมระหว่าง ๑๔๐ - ๑๗๓ หน่วยกิต

เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๕

๑๕.๑๔.๖ นักศึกษาที่มีหน่วยกิตสะสมเกิน ๑๗๓ หน่วยกิต

เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๖

ข้อ ๑๖ การวัดและประเมินผลการศึกษา

๑๖.๑ มหาวิทยาลัยมีการวัดผลสำหรับกระบวนวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนไว้ในภาคการศึกษาหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า ๑ ครั้ง และเมื่อได้ประเมินผลการเรียนวิชาใดเป็นครั้งสุดท้ายแล้ว ถือว่าการเรียนกระบวนวิชานั้นสิ้นสุดลง

๑๖.๒ อาจารย์ผู้รับผิดชอบกระบวนวิชา ต้องแจ้งเกณฑ์การวัดและประเมินผลแต่ละรายกระบวนวิชาให้ภาควิชา สาขาวิชา หรือผู้บริหารโครงการพิเศษพิจารณา ก่อนประกาศผลสอบ

๑๖.๓ การประเมินผลในแต่ละรายกระบวนวิชาให้ใช้ระดับคะแนนตัวอักษรตามความใน ๑๖.๗

๑๖.๔ การประเมินผลการศึกษา เพื่อคำนวณระดับคะแนนเฉลี่ย (Grade Point Average : GPA) จะแสดงเมื่อสิ้นสุดภาคการศึกษาแต่ละภาค

๑๖.๕ วิธีคำนวณระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cumulative Grade Point Average : CGPA)

๑๖.๕.๑ ให้นำผลคูณของจำนวนหน่วยกิตกับค่าระดับคะแนนของทุกกระบวนวิชา มารวมกัน แล้วหารด้วยจำนวนหน่วยกิตสะสมของกระบวนวิชาที่นักศึกษาสอบได้ทั้งหมด ผลลัพธ์ที่ได้ คือ ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

$$GPA = (NA \times ๔) + (NB^+ \times ๓.๕) + (NB \times ๓) + (NC^+ \times ๒.๕) + (NC \times ๒) + (ND^+ \times ๑.๕) + (ND \times ๑)$$

จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ทั้งหมด

NA คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ อักษรระดับคะแนน A

NB⁺ คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ อักษรระดับคะแนน B⁺

NB คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ อักษรระดับคะแนน B

NC⁺ คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ อักษรระดับคะแนน C⁺

NC คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ อักษรระดับคะแนน C

ND⁺ คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ อักษรระดับคะแนน D⁺

ND คือ จำนวนหน่วยกิตสะสมที่นักศึกษาสอบได้ อักษรระดับคะแนน D

๑๖.๕.๒ ค่าคะแนนเฉลี่ยให้ใช้จุดทศนิยม ๒ ตำแหน่ง ทศนิยมตำแหน่งที่ ๓

ถ้าเกิน ๕ ให้ปัดขึ้น

๑๖.๕.๓ นักศึกษามีสิทธิปรับอักษรระดับคะแนนได้เฉพาะกระบวนวิชาที่ได้ผลการสอบต่ำกว่าอักษรระดับคะแนน C ทั้งนี้ ให้นับกระบวนวิชาที่สอบได้อักษรระดับคะแนนสูงสุดเพียงครั้งเดียว หากกระบวนวิชานั้นมีอักษรระดับคะแนนที่เท่ากัน ให้นับอักษรระดับคะแนนครั้งสุดท้ายเป็นหน่วยกิตสะสม

๑๖.๕.๔ ผู้ที่จะสำเร็จการศึกษาได้ต้องได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๒.๐๐ ขึ้นไป

๑๖.๕.๕ นักศึกษาจากสถาบันอื่นที่เทียบโอนตามเกณฑ์ของแต่ละคณะจากวุฒิที่ใช้สมัคร การเทียบโอนความรู้และการให้หน่วยกิตจากการศึกษานอกระบบ และหรือการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่สามารถนำกระบวนวิชาที่เทียบโอนได้แล้วมาขอ Regrade

๑๖.๕.๖ นักศึกษาที่เทียบโอนเป็นรายกระบวนวิชา ได้แก่ นักศึกษา Pre-Degree นักศึกษาหมวดสถานภาพ นักศึกษาปริญญาที่ ๒ และนักศึกษาเทียบโอนสองสถาบัน สามารถเลือกกระบวนวิชาที่ได้เกรดต่ำกว่า C มาเทียบโอนได้ และสามารถนำวิชาที่เทียบโอนแล้วนั้นมาขอ Regrade ได้

๑๖.๖ ใบรับรองผลการศึกษา (Transcript) ทั้งประเภทสำเร็จการศึกษาและไม่สำเร็จการศึกษา จะแสดงผลสอบเฉพาะอักษรระดับคะแนนที่สอบผ่าน (A, B⁺, B, C⁺, C, D⁺, D) และผลสอบที่พอใจ (S) ส่วนใบตรวจสอบผลการเรียน (Check grade) จะแสดงผลการสอบทุกตัวอักษรที่ลงทะเบียนเรียนตลอดหลักสูตร ทั้งที่สอบผ่าน (A, B⁺, B, C⁺, C, D⁺, D) สอบไม่ผ่าน (F) และผลสอบเป็นที่พอใจ (S) และไม่เป็นที่น่าพอใจ (U)

การขอใบรับรองการเป็นนักศึกษา ต้องเป็นนักศึกษาที่ยังมีสถานภาพการเป็นนักศึกษาเท่านั้น

กรณีเป็นนักศึกษาต่างชาติจะขอใบรับรองการเป็นนักศึกษาเพื่อขอวีซ่า จะต้องเป็นผู้ที่มีวีซ่าประเภท Non-immigrant และต้องเป็นผู้ที่มีผลการสอบไล่ได้หน่วยกิตสะสมภาคเรียนละไม่น้อยกว่า ๙ หน่วยกิต

๑๖.๗ อักษรระดับคะแนน ค่าคะแนนต่อหน่วยกิตและความหมาย

อักษรระดับคะแนน	ค่าคะแนนต่อหน่วยกิต	ความหมาย	
A	๔.๐๐	ดีเยี่ยม	Excellent
B ⁺	๓.๕๐	ดีมาก	Very Good
B	๓.๐๐	ดี	Good
C ⁺	๒.๕๐	ปานกลาง	Fairly Good
C	๒.๐๐	พอใช้	Fair
D ⁺	๑.๕๐	อ่อน	Poor
D	๑.๐๐	อ่อนมาก	Very Poor
F	๐.๐๐	สอบตก/ขาดสอบ	Failure/Absence

ตัวอักษรอื่น ๆ ที่มีความหมายเฉพาะซึ่งแสดงสถานภาพการศึกษา ตัวอักษรเหล่านี้ไม่มีคะแนน

ตัวอักษร	ความหมาย	
S	ผลการประเมินเป็นที่พอใจ	Satisfactory
U	ผลการประเมินไม่เป็นที่น่าพอใจ	Unsatisfactory
W	การถอนกระบวนวิชา	Withdrawal
X	รอผลสอบ	No report

๑๖.๘ การใช้ตัวอักษร A, B⁺, B, C⁺, C, D⁺, D, F, S, U, W และ X ในกรณีดังต่อไปนี้

๑๖.๘.๑ ในกระบวนวิชาที่นักศึกษาเข้าสอบ หรือมีผลงานที่ประเมินได้เป็นระดับคะแนน ยกเว้นกรณีที่นักศึกษาสอบตกหรือขาดสอบจะใช้ตัวอักษร F เป็นสัญลักษณ์

๑๖.๘.๒ ตัวอักษร S และ U เกิดจากการประเมินผลรายวิชาที่กำหนดไว้ว่าไม่มีการประเมินผลเป็นระดับคะแนน

๑๖.๘.๓ ตัวอักษร W ใช้ในกรณีที่นักศึกษาได้รับอนุมัติให้ถอนกระบวนวิชาตามข้อ ๑๗

๑๖.๘.๔ ตัวอักษร X ในกรณีที่กระบวนวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนและสอบได้ แต่อาจารย์ยังไม่นำผลสอบมาทำการประมวลผล

๑๖.๙ กรณีที่ไม่ผ่านการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยจัดให้มีการสอบซ่อม หนึ่งครั้งต่อภาคเรียนปกติโดยผู้มีคุณสมบัติ คือ เป็นนักศึกษาที่สอบตกหรือขาดสอบในภาคปกติ หรือภาคฤดูร้อน การใช้สิทธิให้เป็นไปตามเงื่อนไข ดังนี้

๑๖.๙.๑ กระบวนวิชาที่สอบตกในภาค ๑ นักศึกษาที่จะใช้สิทธิสอบซ่อม ต้องดำเนินการลงทะเบียนสอบซ่อมภาค ๑ ของปีการศึกษาเดียวกันเท่านั้น

กระบวนวิชาที่สอบตกในภาค ๒ หรือภาคฤดูร้อน นักศึกษาที่จะใช้สิทธิสอบซ่อม ต้องดำเนินการลงทะเบียนสอบซ่อมภาค ๒ และภาคฤดูร้อนของปีการศึกษาเดียวกันเท่านั้น

ในกรณีที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาเดียวกันทั้งภาค ๒ และภาคฤดูร้อนของปีการศึกษาเดียวกันนั้น แล้วสอบได้ในภาคใดภาคหนึ่ง สิทธิในการลงทะเบียนสอบซ่อมภาค ๒ และภาคฤดูร้อนของปีการศึกษานั้น เป็นอันสิ้นสุดลง

๑๖.๙.๒ การลงทะเบียนสอบซ่อมดำเนินการตามวัน เวลา ที่มหาวิทยาลัยกำหนดและต้องไม่ลงทะเบียนสอบซ่อมกระบวนวิชาที่มีการสอบซ้ำซ้อนในวันเวลาเดียวกัน เว้นแต่ได้แจ้งขอจบการศึกษาของภาคนั้น

๑๖.๙.๓ การวัดผลสอบซ่อมนั้น ผลการสอบได้ให้รายงานผลในภาคที่มีสิทธิสอบ และนักศึกษาที่ลงทะเบียนสอบซ่อมไว้แล้ว มหาวิทยาลัยจะไม่คืนเงินค่าลงทะเบียนไม่ว่ากรณีใด ๆ

๑๖.๑๐ ในกรณีที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาใดที่ระบุว่าเป็นกระบวนวิชาที่เทียบเท่ากัน แม้จะไม่มีมีการเปลี่ยนหลักสูตรใหม่ก็ตาม ให้นักเรียนกระบวนวิชาใดกระบวนวิชาหนึ่งเท่านั้นเป็นหน่วยกิตเพื่อให้ครบหลักสูตร

ข้อ ๑๗ การบอกเลิกบอกเพิ่มกระบวนวิชา

๑๗.๑ นักศึกษาที่ได้ลงทะเบียนเรียนไปแล้วจะเปลี่ยนแปลงกระบวนวิชาใด ๆ อีกไม่ได้ เว้นแต่

๑๗.๑.๑ มหาวิทยาลัยมีประกาศดสอนกระบวนวิชาที่นักศึกษาได้ลงทะเบียนเรียนไปแล้ว ให้ขอเงินค่าหน่วยกิตคืน หรือเปลี่ยนกระบวนวิชาอื่นทดแทน โดยอาจต้องชำระเงินเพิ่มหรือขอเงินคืน ถ้าจำนวนหน่วยกิตไม่เท่ากัน

๑๗.๑.๒ มหาวิทยาลัยอาจมีประกาศให้นักศึกษาไปดำเนินการบอกเลิกบอกเพิ่มกระบวนวิชา ตามระยะเวลาที่เห็นสมควร

๑๗.๒ การบอกเลิกกระบวนวิชาที่ได้ลงทะเบียนเรียนซ้ำไว้ เพราะยังไม่รู้ผลการสอบของภาคก่อน ต่อมาารู้ผลว่าสอบได้ นักศึกษานั้นมีสิทธิขอเงินคืนค่าลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชานั้นเป็นรายหน่วยกิตเต็มจำนวนได้ โดยนักศึกษาต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนการสอบกระบวนวิชาที่บอกเลิกในภาคเรียนนั้น

๑๗.๓ นักศึกษาผู้ใดขาดสอบ หรือไม่ส่งงานที่อาจารย์ผู้สอนกำหนดในกระบวนวิชาใดที่ได้ลงทะเบียนเรียนไว้แล้ว นักศึกษานั้นจะได้อักษรระดับคะแนน F ในกระบวนวิชานั้น

๑๗.๔ นักศึกษาที่เรียนครบหลักสูตรและแจ้งจบในภาคใดแล้ว จะไม่สามารถลงทะเบียนเรียนในภาคถัดไปได้ เว้นแต่ยังไม่ทราบผลสอบของภาคที่ครบหลักสูตรนั้น

ทั้งนี้ เมื่อสภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้สำเร็จการศึกษาในภาคใดแล้ว ให้ถือว่าการลงทะเบียนเรียนในภาคถัดไปนั้นเป็นการเสียเปล่า และให้ยกเลิกการลงทะเบียนเรียนในส่วนค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าลงทะเบียนเรียนและค่าบำรุงมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามข้อ ๑๔

ข้อ ๑๔ การย้ายคณะและการเปลี่ยนสาขาวิชา

๑๔.๑ นักศึกษาที่ประสงค์จะย้ายคณะหรือเปลี่ยนสาขาวิชา ให้ดำเนินการขอย้ายโดยยื่นคำขอตามแบบพิมพ์ของมหาวิทยาลัย ตามหลักเกณฑ์วิธีการและสถานที่ตามที่มีมหาวิทยาลัยกำหนด

๑๔.๒ นักศึกษาที่ประสงค์จะย้ายคณะหรือเปลี่ยนสาขาวิชา ต้องเคยลงทะเบียนเรียนมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ภาคการศึกษาปกติ

๑๔.๓ การย้ายคณะและการเปลี่ยนสาขาวิชา จะต้องยื่นคำขอย้ายก่อนเรียนจบครบหลักสูตร

ข้อ ๑๕ การขอคืนเงินค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าลงทะเบียนเรียน และค่าบำรุงมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจะไม่คืนให้แก่นักศึกษา เว้นแต่

๑๕.๑ มหาวิทยาลัยประกาศงดสอนกระบวนวิชาใด นักศึกษาที่ได้ลงทะเบียนเรียนวิชานั้นไว้ มีสิทธิขอคืนเงินลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชานั้นเป็นรายหน่วยกิตเต็มจำนวน

๑๕.๒ นักศึกษาผู้ใดได้ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาใดซ้ำไว้ เพราะยังไม่รู้ผลการสอบของภาคก่อน ต่อมาผู้สอบได้ นักศึกษาผู้นั้นมีสิทธิขอคืนเงินค่าลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชานั้นเป็นรายหน่วยกิตเต็มจำนวนได้

๑๕.๓ นักศึกษาผู้ใดได้ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาใดซ้ำไว้ เพราะยังไม่รู้ผลการสอบของภาคก่อน ต่อมาผู้สอบได้ครบตามหลักสูตร นักศึกษาผู้นั้นมีสิทธิขอคืนเงินค่าลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชานั้นเป็นรายหน่วยกิตเต็มจำนวน ค่าบริการลงทะเบียนไม่ตรงตามวันที่มีมหาวิทยาลัยกำหนด และค่าบำรุงมหาวิทยาลัยได้

การขอคืนเงินตามความใน ๑๕.๑ ความใน ๑๕.๒ หรือความใน ๑๕.๓ แล้วแต่กรณี ต้องดำเนินการภายในภาคการศึกษาที่ได้ชำระเงินนั้นไว้

ข้อ ๒๐ การเสนอชื่อเพื่อรับปริญญาตรี

๒๐.๑ นักศึกษาจะต้องเรียนกระบวนวิชาต่าง ๆ ให้ครบตามหลักสูตรและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแต่ละสาขาวิชามีหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในแต่ละหลักสูตร จึงจะได้รับการเสนอชื่อให้ได้รับปริญญาตรีในสาขานั้นได้

สำหรับนักศึกษาที่โอนมาจากสถาบันอุดมศึกษาอื่นตามข้อ ๘ และผู้ที่ได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร ซึ่งมีมหาวิทยาลัยรามคำแหงรับรอง และเข้าเป็นนักศึกษาตามข้อ ๑๐ ต้องศึกษาให้ได้หน่วยกิตสะสมจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการประจำคณะที่รับเข้าศึกษากำหนด จึงจะได้รับการเสนอชื่อเพื่อขอรับปริญญาตรี

การขอรับปริญญา นักศึกษาต้องตรวจสอบผลการศึกษาศาตามหลักสูตรของตนเองให้ถูกต้องครบถ้วนตามโครงสร้างหลักสูตรที่คณะกำหนด จึงจะมีสิทธิยื่นคำขอสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่คณะที่สังกัด โดยต้องแนบหลักฐานการชำระเงินค่าขึ้นทะเบียนบัณฑิตภายในภาคเรียนสุดท้ายที่สำเร็จการศึกษา

๒๐.๒ เมื่อคณะตรวจสอบว่าครบหลักสูตรแล้ว ให้นำเสนอชื่อนักศึกษาที่เรียนจบครบหลักสูตร และมีความประพฤติดี สมควรได้รับปริญญาตรี เพื่อขออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย และนักศึกษาสามารถยื่นคำขอรับใบรับรองสภามหาวิทยาลัย และใบรับรองผลสำเร็จการศึกษาที่สำนักบริการทางวิชาการและทดสอบประเมินผล หลังจากสภามหาวิทยาลัยอนุมัติแล้ว

ก่อนการรับปริญญาหากตรวจพบว่านักศึกษายังไม่จบหลักสูตร ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ นักศึกษาต้องยินยอมให้มหาวิทยาลัยระงับการรับปริญญาบัตรของนักศึกษาได้ และให้ถือว่าเงินที่นักศึกษาชำระค่าธรรมเนียมขึ้นทะเบียนบัณฑิตและค่าหนังสือสำคัญไว้แล้ว เป็นการชำระเงินล่วงหน้า เมื่อนักศึกษาเรียนจบครบหลักสูตรแล้ว ให้มีสิทธิขึ้นทะเบียนบัณฑิตได้ โดยไม่ต้องชำระเงินดังกล่าวอีก หรือหากนักศึกษาต้องการขอรับเงินคืนก็ให้มีสิทธิดำเนินการได้

๒๐.๓ นักศึกษาที่จะได้รับปริญญาเกียรตินิยม ต้องเรียนจบหลักสูตรปริญญาตรี ภายในระยะเวลาที่กำหนด มีความประพฤติดี และมีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของกระบวนวิชาที่สอบได้ตลอดหลักสูตรตามที่กำหนดให้ได้รับปริญญาเกียรตินิยม โดยสภามหาวิทยาลัยพิจารณาการอนุมัติปริญญาเกียรตินิยมแก่ผู้ได้รับการเสนอชื่อจากคณะตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

๒๐.๓.๑ ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งเหรียญทอง ต้องเป็นผู้ได้รับคะแนนเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ ๓.๗๕ ขึ้นไป

๒๐.๓.๒ ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ต้องเป็นผู้ได้รับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๓.๕๐

๒๐.๓.๓ ปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับสอง ต้องเป็นผู้ได้รับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า ๓.๒๕

ทั้งนี้ นักศึกษาที่จะได้รับปริญญาเกียรตินิยม ต้องไม่เคยลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาใดและสอบได้กระบวนวิชานั้นมากกว่า ๑ ครั้ง หรือลงทะเบียนเรียนและสอบได้กระบวนวิชาตามหลักสูตรใหม่ที่ใช้แทนกระบวนวิชาตามหลักสูตรเก่าซึ่งเคยสอบได้แล้ว

๒๐.๓.๔ นักศึกษาที่เข้าศึกษาตามข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ และข้อ ๑๔ จะไม่ได้รับการเสนอชื่อให้ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยม ยกเว้นสำหรับผู้สมัครที่มีหน่วยกิตสะสม เพราะเคยสมัครเข้าศึกษาเป็นรายกระบวนวิชามาก่อน ตามระเบียบมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาเป็นรายกระบวนวิชา โดยไม่ได้รับปริญญา พ.ศ. ๒๕๓๗ ข้อ ๘ วรรค ๒ หรือระเบียบมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาเป็นรายกระบวนวิชาเพื่อเตรียมศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๘ วรรค ๒ ซึ่งมหาวิทยาลัยรับรองและรับเข้าเป็นนักศึกษาต่อเนื่องตามข้อ ๕ ต้องศึกษาให้ได้หน่วยกิตสะสมจากมหาวิทยาลัยเป็นจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และอาจพิจารณาเสนอชื่อให้ได้รับปริญญาเกียรตินิยมตามข้อ ๒๐ โดยอนุโลม

๒๐.๔ นักศึกษาผู้ใดมีหนี้สินค้างชำระต่อมหาวิทยาลัย จะต้องชำระหนี้สินให้หมดสิ้นเสียก่อน จึงจะได้รับการเสนอชื่อให้ได้รับปริญญา

ข้อ ๒๑ การอนุมัติให้ปริญญา

๒๑.๑ ตามปกติสภามหาวิทยาลัยจะพิจารณาอนุมัติให้ปริญญาปีการศึกษาละ ๓ ครั้ง คือ เมื่อสิ้นภาค ๑ ภาค ๒ และภาคฤดูร้อน

๒๑.๒ มหาวิทยาลัยจะจัดให้มีพิธีพระราชทานปริญญาบัตรหนึ่งครั้ง ซึ่งจะประกาศให้ทราบเป็นคราว ๆ ไป

ข้อ ๒๒ การให้อนุปริญญา

นักศึกษาอาจยื่นคำร้องขอรับอนุปริญญาได้ เมื่อได้เรียนครบหลักสูตรและเงื่อนไขว่าด้วยอนุปริญญาที่กำหนดไว้ในแต่ละสาขาวิชา โดยต้องมีหน่วยกิตสะสมไม่น้อยกว่าสามในสี่ของหลักสูตร

ข้อ ๒๓ การให้เหรียญรางวัลแก่ผู้เรียนดี

๒๓.๑ เหรียญรางวัลเรียนดีตลอดหลักสูตรเป็นเหรียญทอง ซึ่งมีรูปร่างลักษณะและขนาดตามแบบที่มหาวิทยาลัยกำหนด

๒๓.๒ การมอบเหรียญรางวัลเรียนดี ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ตามความใน ๒๐.๓.๑ ของข้อ ๒๐

ข้อ ๒๔ นักศึกษาที่เข้าศึกษาก่อนวันที่ข้อบังคับนี้ใช้บังคับ ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๕๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จนกว่าจะสำเร็จการศึกษาหรือหมดสถานภาพการเป็นนักศึกษา

ข้อ ๒๕ ให้อธิการบดีรักษาการตามข้อบังคับนี้ ในกรณีมีปัญหาหรือไม่สามารถปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ได้ ให้อธิการบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารงานมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีอำนาจสั่งและปฏิบัติการได้ตามที่เห็นสมควร

ประกาศ ณ วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๐

(นายวิรัช ชินวินิจกุล)

นายกสภามหาวิทยาลัยรามคำแหง

